

על פי התורה אשר יורוך
Yosrucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ
מראוי
מקומות

עומק א דינא

הלכות שmittah וpruzbul
חלק א
SHEMITAH & PRUZBUL

לע"נ ר' אברהם נחמן ב"ר זאב ולפסון זצ"ל

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות

עומק א דדין

Prepared by Rav Yosef Greenwald
Dayan at the Bais HaVaad and Rav at Khal Dexter Park

Rav Dovid Grossman
Rosh Bais HaVaad

Rabbi Yaakov Tescher
Director of Torah Projects

Reb EC Birnbaum
Chief Marketing Officer

Rav Baruch Fried
Dayan and Yorucha Project Editor

Rav Ariel Ovadia
Yorucha Content Editor

Rabbi Chaim Belsky
Head of Yorucha Development

A project of **BAIS HAVAAD**
HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | ☎ 732.232.1412

WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA

YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG

105 RIVER AVENUE, SUITE #301, LAKWOOD, NJ 08701

BAIS HAVAAD DIVISIONS

Business
Halacha
Services

Bais Din
& Dispute
Resolution

Zichron
Gershon Kollel
for Dayanus

Medical
Halacha
Center

Kehilla &
Bais Din Primacy
Initiative

Halachic Awareness
& Education

תוכן העניינים

דיני פרזבול

8	מצות שמיית כספים
12	תקנת פרזבול וטעמו
19	מתי כתביין פרזבול
25	אם חובות מתבtıלים ממילא אחר שמייה
29	סידור פרזבול הלכה למעשה

דין שמייה בזמן זהה

40	דברי הש"ס שמייה בזמן זהה דרבנן
43	ביאור שיטת הרמב"ם
46	דעת הראב"ד שבזה"ז הוא מدت חסידות בעלמא
48	הכרעת הפוסקים בהזה

קניית ד' מינימ בשמייה

56	דיני פירות שביעית
58	אם "לאכלת" הוא מצות עשה
61	דמי שביעית
64	היתר הבלעה
70	אוצר בית דין

YORUCHA CORPORATE SPONSORS:

FOUNDERS & BUILDERS

In memory of
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"ל
 לע"נ הרב יוסף גROSSמן ב"ר משה גROSSמן זצ"ל

לע"נ ישראלייב בן מרדכי ז"ל,
 ברכה לאהא בת ארי ה ליב ע"ה

LOWINGER FAMILY
 ר' מאיר משה בן נב ציון הלוי ז"ל • מניקא בת משה שמואל
 ע"ה • ל' דוד בן ברוך עמנואלי ז"ל • ואללא בת משה דוד
 ע"ה • ר' יונה בן יצחק ז"ל • מרים בת חיים ע"ה

**ARYEH WEISS
& FAMILY**

**MR. HOWARD
ZUCKERMAN Z"ל**
 ר' צביך יעקב בן פסח יהוה ז"ל
 By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

**BARRY LEBOVITS
& FAMILY**

MAAREH MEKOMOS DEDICATIONS

**DINA DMALCHUSA &
MINHAG BMAMMON**

Dedication available

**MISHPITEI HAMAMMON &
HILCHOS GEZEL**

Dedication available

**GEZEL AKUM &
GENEVAS DA'AS**

Dedication available

HALACHOS OF EMPLOYMENT

לע"נ ר' שלמה בן ר' אביגדור משה ז"ל | האשא מלכה בת
 משה ע"ה | ר' יצחק יעקב בר' אליהו ז"ל | האשא ורבקה בת
 ר' בරאלה חיים ע"ה

Dedicated by Mr. & Mrs. Avigdor Fried

**HALACHIC DEALS
& DOCUMENTS**

Dedication available

**BUSINESS & EMPLOYMENT
ON CHOL HAMOED**

Dedication available

CORPORATE CHAMETZ

Dedication available

*Distribution sponsored by Reb Shimshon Bienstock
& Family*

in honor of the Yorucha Chabura at the Kollel Los Angeles
 and its Rosh Chabura - Rabbi Zalman Frager

PARTNERSHIPS & CORPORATIONS

Dedication available

Distribution sponsored by Mr. & Mrs. Meir Futersak

INFRINGEMENT & COMPETITION

*Dedicated in memory of
Rav Yehuda Kelemer ז"צ*

Young Israel W. Hempstead
 Led by R' David Felt,
 R' Aaron Gershonowitz

Eitz Chayim Dogwood Park
 Led by Rabbi Dov Greer

COMMITMENTS & KINYANIM

Dedicated

לזכר ולע"נ ר' אברהם דוב ב"ר יצחק מונטוס הכהן וונגראוז ז"ל
 פור' ייב סיון תימני תגבורת. הוצח ע"י משפטו

ONAAH & MEKACH TAOS

Sponsored by

FFrankel Rubin Klein, Attorneys at Law
 Mayer S. Klein, Managing Partner
 Solving serious business problems. ביעת"ה

TZEDAKAH & MA'ASER I

*Dedicated by the Yorucha Chabura at
Khal Zichron Moshe Dov - Far Rockaway, NY
 in honor of their Mara D'asra and Rosh Chabura
 Rav Aaron Eliezer Stein Shlit'a
 בכוכת ר' שמואל ברוך הייט ומשפחתו עמו"ש*

TZEDAKAH & MA'ASER II

Dedicated by the Yorucha Chabura at

in honor of their
 Rosh Chabura
 הרב מיכאל אילעס שליט"א

**SHEMITAH
& PRUZBUL**

Dedication available

**LOANS, GUARANTORS,
& BANKRUPTCY**

Dedication available

WEEKLY DEDICATIONS & SAREI ELEF

Mr. & Mrs. Michael Abramson

Mr. & Mrs. David Yitzchaki - W. Hempstead, NY

Reb Shimshon Bienstock & Family

Reb Chaim Gross & Family

Reb Ephram Ostreicher & Family

Reb Dovid Bloom & Family

Mr. & Mrs. Saadia Zakarin - Monsey, NY

Mr. & Mrs. Yaakov Klein - St. Louis, MO

LOCOTOT ZIYOG HAGUN BIKROV
 אסטר שינדל בת שלומית | ברכה אסתר בת דינה

Sponsor a day, a week, or a month of Yorucha... and help thousands nation-wide gain a working knowledge of Business Halacha!
 CONTACT THE BAIS HAVAAD OFFICE: (CONTACT INFO ON BACK COVER) OR GO TO WWW.BAISHAVAAD.ORG/DONATE

SHEMITAH & PRUZBUL

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this series of shiurim

SHEMITAH AND YOVEL:

When Klal Yisroel entered Eretz Yisroel, a cycle began wherein they worked the land for six years and then allowed it to lay fallow on the seventh. During that year, all agricultural work was prohibited.

This cycle continued for seven periods of seven years each. The 50th year was known as Yovel. During that year, all the same agricultural prohibitions of the seventh year applied. Additionally, all slaves were sent home before Yovel and all ancestral lands were returned to the original owners.

The laws of Yovel only apply when most of Klal Yisroel resides in Eretz Yisroel. Today, we do not observe Yovel at all. While *shemitah* is not *d'ohraysia* today either, Chazal enacted that it still must be observed *m'derabanan*.

There are a few ways to understand why *shemitah* is not *d'ohraysia* in contemporary times. Firstly, *shemitah* is a "mitzvah hateluyah ba'aretz" (a mitzvah dependent on the land of Eretz Yisroel). According to some opinions in the Rishonim, Eretz Yisroel of today does not have the same *kedushas ha'aretz* that it had in the times of the Bais Hamikdash, and therefore, the *mitzvos hateluyos ba'aretz* are no longer *d'ohraysia*. Another explanation is that *shemitah* is only *d'ohraysia* when Yovel is observed. If there is no Yovel, then there is no *shemitah d'ohraysia* either.

SHEMITAS KESAFIM:

In addition to the mitzvah to rest the land, there is another aspect of *shemitah* called *shemitas kesafim*. Every seven years, all outstanding loans are erased

and the borrowers have no obligation to pay them back. Most Poskim hold that the loans are voided at the end of the *shemitah* year, although a minority opinion holds that parts of the voiding process already occur at the beginning of the year.

The laws of *shemitas kesafim* are not *teluyos ba'aretz*, dependent on the land of Eretz Yisroel; therefore, they apply in the diaspora as well. Still and all, they only apply today *m'derabanan*. This is either because *shemitas kesafim* is only *d'ohraysia* in times when *shemitas karkah* is *d'ohraysia*, or because it is only *d'ohraysia* in times when Yovel is observed.

During the time of the Second Bais Hamikdash, Hillel Hazakein created the institution of *pruzbul*, which is a halachic stratagem to allow lenders to collect their debts even after *shemitah*. The precise mechanics and reasons behind this enactment will be explored in this segment.

KEDUSHAS PEIROS:

Besides the prohibition to work the land in the seventh year, there is another rule that all the produce that grows on that year is *hefker* (ownerless), and anyone who wants can come and eat it. The produce possesses a level of *kedusha*, which means that it has to be eaten in a certain way, can only be disposed of in a certain way, and cannot be bought and sold in the regular way, in line with the sanctity of the fruits and vegetables of *shemitah*. Obviously, this has huge implications to the buying and selling of *Lulavim* and *Esrogim* that grow during the *Shemitta* season, as will be discussed be" H.

שטר פרזבול

- Before Rosh Hashana of the Shemitta year, the lender should stand before three men [the Dayanim] who are knowledgeable in the concept of a Pruzbul. The Dayanim should not be Halachically related to the lender or to each other.
- Fill in the names of the 3 dayanim and their current location into the second paragraph of the form below.
- Using the language found in the second paragraph below, the lender should declare before the Dayanim that he is giving over to the Bais Din any outstanding debts that are owed to him. During the declaration, the lender should stand, and the Dayanim should be seated.

- The Dayanim should then fill in and sign the rest of the form below, and give it to the lender for safekeeping.
- If one lends money during the year of Shemitta, another Pruzbul should be effected before next Rosh Hashana.

Note: if the borrower does not own any land whatsoever, the lender should first use a kinyan to grant him a small amount. One should consult a Rav for the process to do so.

שטר פרזבול (לאיש)

במכתב תלתא כחدا הויינא ואתא קדמאנא

ר' _____
בן ר' _____
ו אמר לנו:

"מוסרני לכם"

הרב _____
והרב _____
והרב _____
הדיינים שבעיר _____
שכל חוב שיש לי בין בשתר ובין בעל
פה שאגבנו כל זמן שארצה".

ואנחנו שמענו דבריו ויפנו כוחו של הנ"ל שיוכל לאבות כל חובותיו על ידי פרזבול זה כתקנת חז"ל.
ועל זה באמנו על החותם היום,
ב _____ בשבת _____
למ הכל שריר וקימ.

נאות _____
נאות _____
נאות _____
ד"י _____
ד"י _____
ד"י _____

חלק א' דיני פרזבול

תוכן העניינים

8	מצות שמיטה כספים .....
12	תקנת פרזבול וטומו .....
19	מתי כותבין פרזבול .....
25	אם חובות מתבטים ממילא אחר שמיטה .....
29	סדר פרזבול הלכה למעשה .....

For the Halacha Shiur on Shemithah & Pruzbul Part I, see pages 35-37

בשעריך: כ וְאַתָּה תִּשְׁמַטֵּת וְעַמְקָדָה וְעַמְקָדָה עַמְקָדָה
וְהַגָּר וְהַיּוֹם וְהַלְמָנָה אֲשֶׁר בשעריך וְאַכְלָוֹ
וְשָׁבְעוֹן לְמַעַן יָבֹרְכָךְ יְהוָה יְהוָה יְהוָה יְהוָה יְהוָה
אשר תעשה: ס (שיש) טו א מקץ שבע שנים
תעשיה שמטה: כ וַיֹּאמֶר הַשְׁמְטָה שְׁמוֹת
כל-בעל מיטה ידו אשר ישא בערתו לא-יגש
את-ערעה ואת-אחו כי קרא שמטה ליהוה:
ג את-הנבר תגש ואשר היה לך את-אחיך
תשמט ידה: ד אפס כי לא יהיה בך אביו
כ-ברך יברך יהוה הארץ אשר יהוה אלהיך
נתך נחלה לרשותה: ה רק אם-שמע השם
בקול יהוה אלהיך לשמר לעשות את-כל-המצוה
הזאת אשר אני מצוך היום: כ-בריהוה אלהיך
ברך אשר דבר לך והעתה גוים רבים אתה

לא תעכט ומשלחת בגוים רבים ובכך לא ימשללו: ס. כיריהה בך אביון מאחד אחיך באחד שעריך בארכך אשר-יודה אליהך נתנו לך לא תאמץ את-לבך ולא תקפץ את-ידך מאחיך האביון: ח. כירפתח תפתח את-ידך לו והעכט מעביבטע די מהסרו אשר יחדר לו: ט. השמר לך פנידיהה דבר עם-לבך בלייל לאמר קרביה שנה-השבע שנת השמטה ורעה עיניך באחיך האביון ולא תנתן לו וקרא עליו אל-יודה והיה בך חטא:

The Torah requires Jewish lenders to forgo their debts after each Shemitah period. Despite this, a potential lender is forbidden to refrain from lending prior to Shemitah out of fear that he will have to forgo the loan. *It is clear that the Torah did not want the mitzva of Shemitah to interfere with the regular system of lending. This would support the basis of the Pruzbul which was to preserve the availability of loans.*

דברים ט' א'-ג', ט'
 התורה מחייבת כל מלוכה להשמיט את חובו ולא יגוננו בשבאה השמיטה. עם זה אסורה תורה שלא לheimer מלholot לישראל הערך להלוואה אפילו כשותךרב זון השמיטה. יש לדעת במא שנכתב בדורות דין שmittat כספים יחד עם החזיב להלוות לישראל, יש בה סmak לעניין פרטובל שהוא גובל בלבד נימנת הלוואות אונטו קבוע בו ישראלים.

חינוך רמא

ראה, מצוה תעוז, השמטה כספים בשנה שביעית

כפיעית לו כפיעית ענמה גוועה פוץ כל הענא, וככמתקע סחמא נילען
ולא סטרא לאנד סטרא, ולעדם ערלמאז"ס ואילנא לאספונס יכול למתען סחמא
כל הענא וווען גאנז, וכל הענא, רק גאנז אנטאלט האונט גאנז גאנז
מווען צפיעית קייאו גאנז רלאק האונט גאנז גאנז האונט
ונגש האונט גאנז דעם הרט"ס פ"ג זיגטען
ס"י צ'[/], דמיכיך צאניקט זאניקט טוקור ליגונט
ספוג ווענג גאנז, רק מה גונען גאנז מהן
זעירן זומער מנטטען זאנז זעדרין זיין
להפערת דמלכלע, זונגען רלאק האונט האונט
מווען צפיעית חדוד האונט גאנז גאנז גאנז
גענטה לאקור מנטעלט זאנט זאנט, עיין זאנט
פערו ווועט יוקט גאנז, ופערוט לאסטונגען מונט
לזומער זאנט זאנט גאנז, מזון מה טענער
על קלטהיין וועט האונט צפיעית ווענג גאנז
דונג, כי קוט להפערת דמלכלע והאונט גאנז גאנז
וועני מגע זו גאנז, זונען זטטואר זו
סטען ווועט זאנט זאנט זאנט זאנט זאנט
וואויס מסווויזטס דאנז גאנז, זה מה"כ מה
מה. ועיין גאנז זאנט זאנט זאנט זאנט
האנט זאנט זאנט זאנט זאנט זאנט
צפיעית לדעם הרט"ס, גאנז מה מילא
צפיעית ענמה הרט"ס מודה דילען לגונט
צפיעית. ועיין נטפל ווועס זאנט זאנט זאנט

ס"ק כ"ז סמפלפל, והין חי מעין דבורייס לי סוג הילכות, ונלמי רק לכתוב נקייה, עיין דבורייס.

(ה) ועיין עוד גלויס ומומיס כלון ס"ק כ"ג, לדבומו שם כתו מה ונטמיין נכסים דהמלות גונה, לאן שפיעם מנטמת, דין דמלות שיש עליו ענדוד קגרוף מת, נהן ציריך נל' יונס ווין מסמן הול' סיורטיס, ע"ט, ומילחה מוקוס נהן נך.

וון וכבר מטעם דהין הילי כותב רך ידי' המלוכה, והנה ית קרנץ דיסיט שולך בפערת כל מולח לוי מטהמן, ולחמוכז קינלאו עוד ווון מהם צקנמי לעל, ומתקול גרא"מ וגראן המכאנר ונכונו וסוע"ע כלו.

ואין מטעם רק מלוח, אבל פקדון, וכן חומות תלוקן מלוח כנון טכל טלייר, וקונמות כנון לוינט ומפה וולדומה, וכן כמושג, הכלל, כל צלינו דדרך הולטה, להן מטהמן, וכן בקפת מנות. וכל החומות לה ווקפן צמלוחה מטהמן, ושיען נכסך מטבח כלון ריא"ה וכטמא"ע כלון ק"ק צאלטן קהה נעמיס עלה פה דליהו נכסט נכס קר"מ נס כו, אך נרלה דגווילט בכחוג הו דרכן סלולה מטהמן ווון דרכן למיש". ואיתמת קוי וקוף נמלוח, עיין נר"ע כלון פ"ג וצומרים, ולהן הפלחים.

ומשפט משלו צבען מהלך נכון נכון נפירוש הולמים נקסיס. מילה בשטר ופלגתו כו' נטען לו ט' ד' יונן ו' אמעון ק' לקיט קונייס לדס נכם נפירוש הולמים נקסיס לוי מקמן, ומילוי כוותי'ו נבריתו, ק' חמלר וב' גהלי' מעטה דלמי' לי' ר' יומן פסק דמתנתן ווועז מפפי צהו מדמין מעטה מעטה, ופליך וכ' מגו' כוותיהו, חמלר ר' יומן דלמה' ביט' זמלי' טיל' דקוצל' דצטעל' בעוד' וו'. ק' מכטול' דר' יומן פסק מפפי סטפק דלן נירל' ניא. ונכללה מאט'ס' דפוגומ' ק' נשביעיט טן' מורה, דקל' על' סטאנ', ומילוי צבכיעיט טן' מורה. ופנט' דטמקטן אהן' מואילן, דאי' לי' סטפיקט דאילוינט' דלמה' קלי' סטונגע' צלאו' ועעה, וגס פסק ממו' קולן נטמצע' דלמה' נפקע' מהו'.

The mitzva of forgoing debts on Shemitah is related to the mitzva of lending in the first place: these mitzvos teach the proper attitudes of generosity with the wealth Hashem has granted us, and distancing from greed which leads to theft.

מנחת

ל' ספירה נא כהנני, וכל עני מכם
מן הטורה, רק כל דרכן גמליהן וכוי' טיני
ולחרם מקומו פרוחזול סיינו צבמייה לדנן
לכטמת הרכ"מ מנתחו דגדעון נטע", וכלהנ' ^{1234567 אורה נ}

כבר כתבתי בפסקת הלויה במצות שכיעית עשה רבייעי בסימן ס"ט [מצווה פ"ד] מה שידעתו בשורש המצויה, ושמנת כספים גם כן אחר אותו הטעם נמשך, ללמד נפשנו במידות המועלות ממדת הנדיבות ועין טוב, ונקבע לבבונו הבהירן הגדול בשם ברוך הוא, ואז תקשר נפשנו לכלל טוב מאת אדון הכל כלול הברכה והרחמים. וגם נמצא מזה גדר חזק ומחייב של ברזל להתרחק מאי מן הגזול ומן החמדה בכל אשר לרענן, כי נשא קל וחומר בנפשנו לאמר, אפילו הליותיו ממוני והגיע שנת השמטה אמרה תורה להשミニיט בידיו המלה, שלא לגזול ושלאל לחמות משלו לא כל שכן שרואי לי להתרחק עד הקצה האחרון.

מןידראים ב"ה [מנגדל עז] דלֶג קבְּרִילָה לֵבָה הַמָּס כְּפָרִילָה, וְכֹבֶד נַמְכָמִי צוֹנִילָה, לְבָן הַמִּלְאָה בְּגָמְלָה דִּין הַלִּי סְמָפִילָה לְרִי שְׁמָעוֹן וּרְכָן פְּלִיגִין וּכוּ. וְעַיִן כְּכָמָף מַנְסָה צָס שְׁמָעוֹן עַל וְהַמְּחִילָה נָטָפְקָה כְּדָנִי רִי שְׁמָעוֹן, וְכֹלֶן נְמִי כְּרִי מִלְּפָמָה כְּפָרִילָה וְלְמִעְלָה צְבָה וְגַעַגָּע.

ביהדותם ודהנה דין זה לדומותן פון פילוטן דרכן גמלילן וכוי' קול ריק
לטומיס קטעים דנאס טיריך יאנט גמלילן וכו', הכל נאפקרי
דנטולות לטייס ליטמעט מגויתם כהמוג' דסמות וגוו', נודלי מה' ביטומיס
גדולס, קוין דטל נסס מלע' יווטה לי' מטמעט כלל. על לרנק מעטעס
זאך זטמיב' אַלְעָמָת מטולר דספליג' ניא דוקע' ביטומיס קמיים, וויל' קמילע
ליא' נאפקרי. ודמלי פאל' הסמנכ' דמליג' ג'ג' נועס זא', ז'ע', נאפקרי
כלע טעם זא' (דר'מ) זרכן גמלילן וכו' מן קטורה לי' מטמעט, ומגעס
הוואת עצמן דרכן גמלילן וכו' מן הפורס מטמעט כמו זטמיב' נעל, ז'ע'. עיין צבאי
יוקפ' כלע זאנט טעס לדנאי רצ'י זטמיב' עאל קה' דיטומיס לח' נאפקין פראוטן
דמיאלי מה' ציריך' מלהמיטס, קה' גלומ' סלי' לח' מטמעט מטהיל' דספליג', וכמאנ
דרצ'י' דמה' דגני' זטמיב' מטהמאנ' דספיעט פ' מ' מ', דכומטן ליטומיס
על נכמי' פטוטויפום דגני' רבי' חונפיט, וממי' הי' פילו' חס' קיטומיס סס
סמלוס, ולמה' נן כלל' פלווזול, חי' מה' ציריך' מלהמיטס גלומ' קאי' לי' מטמעט
מסהיל' דספליג', ווי' צאלולת עטמס' לי' מטמעט מטהיל' זרכן גמלילן זטמ
לי' וכו', וטילך' מטמעט פראוטן' ביטומיס. על כן דמה' רצ'י' דגני' נאפקרי,
ומה' ציריך' מלהמיטס לי' מטמעט מטהמ' קה' דרכן גמלילן זטמ' וכו',
ויס' מה' טאלו' געלאטס גראץ' פראוטל'. ווי' ז'ע', קאסט' צבאי' דין' ליטיס
כל' יטומיס כמה' ציריך', הויל' דאיין' געלאטס עטמס' גס' קאן זטמ' דין' ליטיס,
דמיהיל' זאנט. עכ'פ' מה' דלע' עמד' זקוף' מאנט' עאל' היל' מ' טאלוגאנ' געל' דלה'
הטיל' זטמיב', סמן' על' מה' זטמיב' נטט' יוקפ' לדחטא' דין' זא' ממאט' דילן.
(ו) והשכיעית - מטען קפס' נטפה, זטמאנק' מה' גלע' וויל'
קאנט' געלאט' קטעים נטמאט' קפס' נטפה, וויל' מה' זא' קודס

ספר החינוך מוצאו תען
מצוות שמיטת כספים קשורה גם לעיקר המצווה להלotta, ועניינים הוא מצד אחד להתקזק במידת הנדריות, מצד שני להתרחק מחומרה המזמין.

וראיתי לאחד מן המחברים שכותב מלמד שמוסיפים מחול על הקדש, והشمיטה הייתה נהוגת עד חג הסוכות של שנה שמיינית. זה דבר מוכרכ בთלמוד ברاءיות גמורות שאינו אמת.

ואפשר גם כן כי מה שאמרו רבותינו ובספרי כאן מכיון שבע שנים תעשה שמיטה כ�פים אלא בסופה שהוא י"מ מדרש מפני שלא אמר השנה השבעית תעשה שמיטה – ירמו כי בסוף השבע יהיה שטחה יותר מן התחילה. ורצונם בכך זהה שהוא חוץ י"מ ממן, יוכל אדם לתבוע חובו ביום אחרון של שנת השטחה ולא תשפט עד הלילה, שכן מצינו בתוספתא (שביעית ח, יא) שכותבי פרוזבול עבר ראש השנה של מוצאי שביעית.

ו) את הנכרי תגosh. "זו מצות עשה" – לשון רש"י מספרי (כאן). ופירושו, מצות עשה באחיך, הנכרי תגosh ולא אחיך, ולא הבא מכלל עשה עשה. ולפי שננו שם: "לא יגוש [בפסקוק ב'] – ליתן עליו לא תעשה" חזרו ושנו: "את הנכרי תגosh – זו מצות עשה", לומר שעובר עליו בעשה ולא תעשה. וכן אמרו שם [בספרי להלן נג, כא]: "לנכרי תשיך [שם] – מצות עשה. ולא אחיך לא תשיך – מצות לא תעשה". והוא כמו שפירשנו, מצות עשה באחיך, וכן פירש שם רש"י, לא שייה מצוה להלוות לנכרי בربית כלל. וכן מוכיח בגמ' [ב"ט] בפרק אי זהו נשך ע, ב. והרב ר' משה [בסה"מ מ"ע קמ"ב וקצ"ח ובהל' מלה ולזה בפ"א ה"ב ובפ"ה ב"א] עשאן שתיהן מצות י"מ מש, לנגosh את הנכרי ולהלוותו ברבית. טעה בלשון זהה השני בספר. לשם הוא מרגל במקומות רבים: "כל עוף טהור תאכלו ועליל י"ט – מצות עשה. כל שרש העוף ושם בפסקוק י"ט – מצות לא תעשה". וכן הזכירו בספר ושם בפסקוק דז: "זיאת הבהמה אשר תאכלו – מצות עשה". ודבר ברור הוא.

פירוש הרמב"ן על התורה (<מכון ירושלים> עמוד מס 144 ה (דברים) משה בן נחמן (רמב"ן) הודפס ע"י תכנית אוצר החכמה

The dictum found in the Sifri that it is a positive commandment to collect all debts from a non-Jew, is understood by Ramban as an inverse commandment not to collect from a Jew after Shemitta. This contrasts with the opinion of the Rambam who understood the Sifri literally. *The Rambam seems to hold that we are commanded to collect non-Jewish debts as a way of highlighting the special relationship we have with our fellow Jews.*

רמב"ן דברים טו, ג'. מה שכותב בספרי שיש מצות עשה לנגosh את הנכרי, הבין הרמב"ן זההינו איסור עשה לנגosh את ישראלי, והוא לאו הבא מכלל עשה. חוליק על הרמב"ם שכותב בסה"מ שיש מצות עשה לנגosh נכרי. ובשיטת הרמב"ם צ"ל שהמצוות עשה היא כדי להבדיל ולהבליט את יחסינו האחוות דוקא עם אחינו הישראלים.

חישן משפט סע הלוואת הליכות

שפטים כהן

שור ו/or שוער ע"ז. מוציאין שטר מן המלווה. השם "ע' [סקנ'ט]" כתוב דגוניו של ניר והוא לנען. דרא כתוב בריבוי וחוטר עסיך בראה דגונו של מפרק הוחב דך מ"ט [ע'א] לרי יהודה הנשיא דפלון קולן פלאג והוחה דמי המשכן נמי שממעט, וארכנון שם דמשון זנטק שצבר להחזר את הגיור לולה. וו, לפלי זה והשוו זיגו מסען לאודרן דפלון בעילמא, ואעדי דלא קייל' כרי יהודה הנשיא, מים' אין לאודרן לא קייל' לשלחן כלל. ואאן על הקשה ממי' שיש באה' סימן כ"ח [סעץ ח'] והמקשה ששאה בשור שמן היה הגיור שם יש בו שה פורטה מקודשת, אם כן על פרוחך משוכן הוא. הא לא קשייא, דבראי באותה מוחט. אלא געלע'ד דאןakan שיכות משוכן, דמייקרא לאו אודעתיה

אור הנר"א

עתה תשובה

הרוחב בתרוןunu השם השביעית, והאריך עד בהה, ומסיים מפייק הדין אין להושך כלל, וממי שונש אורה ויעש אין מוחיין יותרו, וכן באן ממש אורה שח מהרשל' ויש' ביך פיז' סוי מאי'. ארכיאובייאנו מן ארמות ואיזין יסום צג' קוב'ב. דוד פרדולוב מתקדם כשר כל שעטה ושתעה זיכריה הוא, וכור ליטוב, ע.ש. גם בתומם זיווטים קפקי'ק' כהה הדירא וחדר של יהלמי לעשות פרדולוב בעבור השביעית, אם א' בhalbלאה שנענשה בשביעית, והוא בלאו ההי הרדבי' והבה'ה' טש' (טש' כריברים ארא' מוש' מאיר דידל'ל לישת פרדולוב דר טו שבעית). ע.ש':

אברהם ברנד

מן סעיף ז' מוציאין שטר כו', דאין בגין שיכות משכון דמייקרא כו'. נ"ג

גאר הגולה

סעיף לה' ק. קלמְנָצֶס סט פּוֹשֵׁם מִשְׁמָרָה דַי כְּהִיא, נִלְמָד מַמְּסָדָה לְעֵינֵינוּ. סעיף לה' ל' כ. מִנְגָּה ח' סַס בְּכִיעָתָן (פֿרִי). ג'. נִירְמָלָה קָס נִירְמָלָה לְעֵינֵינוּ. ד'. נְסָן כְּלָמְנָצֶס שָׂמֵחַ מִשְׁמָרָה דַי כְּהִיא כְּלָמְנָצֶס כְּלָמְנָצֶס, נְלָה לְהָה עַד דְּלָמְנָה. קְרוּבָן לְיִזְרָעֵל וְפָלָגָה נְמִין וְאַלְמָדָס זְשָׁמָן פֿרִי. ו'. אַבְּצָבָן עֲמָלָק וְשָׁפֵךְ לְיִזְרָעֵל וְלְמִילְיכָה לְבָבָי סַס דַי כְּהִיא. טעַנְתָּן לְלִיזָּה. ה'. מָוֵן (עַמְּדָה לִיזָּה) וְקָנְתָּן בְּעֵל מִלְּבָד שָׁמָר מַס (עַמְּדָה), וְקָנְתָּן בְּקָמָס קלמְנָצֶס, וְקָנְתָּן קלמְנָצֶס (בְּתַחְזָה בְּעֵל מִזְרָח). סעיף לה' כ. סט [בטרו טעַנְתָּן יְהִיאֵל] וְקָנְתָּן מְכֻלָּמוֹת (שָׁמָר מִזְרָח).

גאר הייטב

זידושי רעכ"א

* ש"ר ס"ק י"ג. הקשה הבעל תחרומות. כ"ג עין נמצואת ני' מהין כי' מ':

ראה
גליון

If a borrower wishes to repay a loan after Shemitah has passed [and a Pruzbul had not been written], the lender must declare that he is forgoing collection. If the borrower would like to then pay anyway, the lender may accept the payment as a gift.

ושׁוּעַ חִמְסִים כָּלֵב סְעִיר לְיֻדָּה
אם בא לה לפרט הובן אחר שבעית (ולא כתוב פרחובל) יש חיוב על המלווה לומר לו מה
'משפט אני', אה' ב' בראשון הלמה מותר לו לקבל מעותיו בתור מתנה.

ללא: שהתקין היל' הוקן. פירע סר"ג סאה כה ולחמת שמטת מלפיס, צוין שטמה מצמת קלקע מה ניד כלל נמקון מטוס להסמנתו כמספר צוין הוא דרכן מטמתם כמספרים, וצוין של למה מצמת קלקע לי מהם מטמתם כמספרים, ולצן סוח' למקיו שמטת כמספרים צוין לכמיין זהה לדב' השמעה וכו'. צוין שטמה מצמת קלקע וכו'. גמ' גיגיטן ד' לנו. נesson האר"צ. ומפלצת טוה ומטוס כל' קיס כה ניד כלל נמקון פירושנו קלקע וכו' ר' מ' דאן השמעת קלקע לנו בעודות קלקע חלה נז'ום שחוזרים נצעלים דומיהם דשאמנות כמספר לצוין שסיוגן נוגג שמטמת קלקע צביעים נוגג שמטמת כמספרים ונכית שניגם נוגג שמטמת כמספרים מהה נגה, נילל נוגג שמטמת כמספרים ונכית קדום טומון ניל נוגג יוזל לפְּרוֹזְבוֹלִין: ד זיהו גיוף של פְּרוֹזְבוֹלִין, וגוי', התקין היל לפְּרוֹזְבוֹלִין: ד זיהו גיוף של פְּרוֹזְבוֹלִין, קדום טומון ניל נוגג יוזל לפִי עלה כי כל יוצאי [עליכם] וכס' ר' י' פירעו דכנית שני נגגו יוזל וכללו לדורותם טנילים פקן דוידעים סי' סאכ'ם

מלאת שלמה

ונgo התקין הילך וכו'. נספר מכתבם יד מלחמי עמל ומקנון פרוחן וגו' כל וכו'. וכן פון בכרין זיל' צס פ' הפוך:

יְכִינָה תִּפְאָרֶת יִשְׂרָאֵל

ככם פלאזונן: אין לנו מכך. פריך לך מכך. והוא לא לך מכך.

כל גון יצירתיות ותלוי ימינו. ומדובר בו כל יכולתנו בלבון בזאת.

זה עין יצירתיות ותלוי ימינו. וזה עין כחנותם כמפעלים מד"ק היה מה שזכה בזאת:

זה עין כחנות. סהרה המלחמה לדיניס מוקריי וכו'. וכי"ד דמיטילו

ולרמאנ"ס מודרך קבוצית מסמנים רק צופו. ונותנו גס בפצעיהם

ונמו. מיסו"ה שלן קומיניאו וונגן בוא"ו וכן וגיגס פאי"ס"

סטראוטו נצ"ב פלווי ופי' ווי"ק למוקר נלחמתה סטטנו"ג נצ"ב. וויליאו

חוצות סטטנו"ג יכול למכוון כוכב"ג. גם מ"י מת. גם קומילוון קן

פפי נצ"ב לו עדין. וחון כמיון הפליזונן עז קו"ף סמן ו' ללו"ב.

ולרמאנ"ס מודרך קבוצית מסמנים רק צופו. ונותנו גס בפצעיהם

ונמו. מיסו"ה שלן קומיניאו וונגן בוא"ו וכן וגיגס פאי"ס"

מסגרת זהב יין אחד עם אם נכתוב פרחים. נטהורה מלג'ה המכון גו' דוקה, ולכך מסות לדלק לאלהן וזה קמ' מלמודו יומכין פירעון מה' גדי' ג' ב' כ' למג'ה, לאלי' גני' פקק כתו ולי' ג' גל'ת' ה' קמ' ודיל' גל'ת' ס' וגטמן' לח' ח'.

ולכן שיו מונע מס' מלבדו מלהפוך מלחמתם למלחמה מושגית. יולק שיו מונע מלחמתם מלהפוך מלחמתם למלחמה מושגית.

ציוונים
התיקון ה-5. מוס' מעכין
לע. ד זהו גוטו
גיטין אס. מ"י אס ק"ק
טוש"ע סס ק"ט:
שינויי נומחאות
בשרהה שמנמנו העם
שס שואה את העם
שמנמנו. וnobr>ר' פולטמן
ונברורו. וגוי זכר' ס מס' מיסיס
כל סקילה על וsie נך
מעל. התיקון נטען מכר
ופתוקן. לפטורבו סס
פרוטבול זכר' סס
פרוטבול ד זהו זכר' סס
זה ו'ס' מאכ"ג גאנשטיין
וועה הו.

תומ' רעכ"א

פ"ז ג' נאיה מ"ן ב' ב' ר' ד' ר' טרובי. ורבנן הוא דתakinu. ומשים דהפקר. ומ' מ' ב' ד' ר' הפקר. ובזמן דשמטה מדאורייתא לא היה מהאריו להללו. ותקון לעקרו מזוועה דאורייתא משות' הכהני מוכחהות לירם דמיינטער. נט:

תומפות אנשי שם

הרבנן לברון עירוני צוינום מוקדם חותמים פרובול של עיקרי וטכטיו: והדיינים מוסר אני נינון לאנו העדים. לשי קמי קדייניס לו שעדים, מלטה סס כפלווט קלומון: ד איש פלוני ופלוני הדיניים. צוינום פלק ד' זג'עין ד' ל' ג' פלני רג' ממן כי תקנין: ה פרובולן ג' פלני ג' דין כל עד מעסך דין, ופרובול לדען סומ: ה פרובול המוקדם. צוינום מוקדם נכלמת ג' דינן דמג'ווע פשט קפ' ד' קאנדרין:

ונלוניא הדרנים שבסמוך פלניניס, שבן חוב שיש לי, שאבגנוי כל זמן שארצה. והדרנים חותמים למשהו, ואטו מוצן מספט נולמה. וטעו מוצן מספט למטה, או העדים: ה פרזובל ממלכי קודם, כה, מפני שכולע כומו צל מלוא נכל דפיעונג היו מועל הכל להלחות סלפיו דמאנטקו נbam דין כדי כן נגידות וכוכן אין

המכוּזָלָם נמכוּרְוֹ לִפְנֵי דַיְמָנוּתָן, נמכוּדָמָה דַמְפָקִיד וּפְלוּגָה. וַיְהִי נִימָךְ טֻמְמִינָה וְכֵלָה לִיקְוָולָה וְלֶמֶן מְמוּנוֹת וְלֶמֶן וְכֵלָה כְּלָבָה נִמְמָן דַיְמָנוּתָן: שְׁבֵל חֹב שִׁישָׁ לֵי שָׁאֲגָבָנוּ. וְכֵנְעַנְיָן גַּמְלָה דַיְלֵי זִיסָּתָן לֵי הַלְּגָלָלָה. וְכֵן כָּמָצָא כְּלָבָה צָמְטָה גַּםְשָׁמְגָן כְּאֵלָם אַלְמָנוּתָן.

פירוש המשניות להרמב"ם

ד מוסר אני לך. אני מעיד אתכם עלך וכך ואמרו והודיעים והמאמינים למלמתה או הנדרים למלמד שהוא מותר לדבר זה להוות הדין עד והער רדין וכן עיקר אצלו שבדרכן עד ונעשה דין וכבר הבהיר שהפרובול הוא מדרנן: **ה פרובול המודקם.** הוא שיכתוב

מלאת שלמה

הוקם נס ציון ומייסד הונמן הוא אחד ממייסדי תנועת הנוער הדרוזי. נס ציון היה אחד ממנהיגי תנועת הנוער הדרוזי. נס ציון היה אחד ממנהיגי תנועת הנוער הדרוזי. נס ציון היה אחד ממנהיגי תנועת הנוער הדרוזי.

14

דין מכירת הקדש ואין ברductive לדבר על המנתות וכו' לפ"י שאינו נהוג באלו הימים אבל דעתך לסתה שאנו צעיכים עכשוו בומראי בגין מכירת בהב"נ והקדש האננסת ומה שהוא לעניין עכל וכ"כ גראן בפ"ק רקיושין ורובותינו בעל הש"ע בירוד שם לא הביאו כלל דעתה ומפני שהוא הדבר פשות בעיניהם דבתיקנות הקדש ע"ש וו"א דא"צ כתיבה דוקא וכי שיריך לשאל להקדש או לעניין כמי בהדיות [ט"ט צט"ק] וניריך לשאל להקדש או דהקדשות שבומה"ז אין בכך דין ובט"ז"ה יתבאר דהקדשות שבומה"ז אין בכך דין הנקרא ע"ש רבי אמרתו שבריה המשמר הזה וכל שעיריו הנקראים או ההקדש המשמר הזה וכל שעיריו דאמירתו לבניה במשמעותה ריבוי ריבוי והוא כשם אמר קני היה כתוב בספרה להדיות וא"כ בשיריך קני היה כתוב לניבאה במשמעותה ריבוי ריבוי והוא כשם אמר טריפטיקם באטירתה לבירה על דרך ירושה והוא שיריך המזכיר חורי וה החוף קדוש ואופול רמיי כבר נתיקם הטוכר וחורי דחփץ קדוש באורה אמרה בלבד ע"ל המכבר וחורי דחփץ קדוש באורה אמרה בלבד ע"ל ואהקדשות שבומה"ז קאי כת"ש שם בראש השער וזה

אותה

1234567

סימן ס"ז [דיני שמטה ורוחב ול"ז מעיפים]:

نم בחיל ויש שכתחבו דלא גורו רק אמרינות המפותחות לא"י כבבל ומצרים ולא בתרומות ובכען וזה איתא בירושלמי לעין חרומות ומעשרות ויש שכתחבו דלא נהנו בן רק כל וטמן שכטלה הב"ד הסמכים וכל אלו שבאי"ו ולא טמן שכטלה הב"ד הסמכים וכל אלו טעמים חלשים הם והירא את רך ר' ינוגן במשמעות כספים גם בומה"ז ובכ"ט ובפרט שיש תקנה בעשיית פרובול כמו שיתבאר וכברבה מסקנות נזהרים בזה נטעתה ושנת השmittah לפי חשבון הרש"ט ונגןונים וחכמי א"ז היה בשנת תלה"ה לאף השהי וזהיא א"ז בשנת הרם"ב הבעל"ו והיד שבנה בהמ"ק בב"י אמן וגחוור למונח שמיון וובלות בחור"ם קרן התורה בכב"א והתקאים תבא עליו ברכתה ובכ"ע י' יתרה מה שאלעד טעם המקילין בוה ונם בסע"ז יתבאר עוד מטעם בוה:

ב אין שביעית משפטה כספים אלא בסופה שנה' מק"ט שביע שנות העשה שמטה הלוא את חבירו בשבעה עצמה נובה את חובו כל השגה נב"ד ושתהשך הלחמה בע"ה של מזיא שביעית אבד חובו ומיר אמר לו לתוככו [וגל"ג] כס"ט מודר לנו לטענו כס"ט ק"ה תלול טפק יומ"ט ולמלה נקללו]:

ג שביעית משפטה את המלה בין מלוה בשמר בין בע"פ ואפילו יש בהשראת אחוריות נכסים מפני שעיוון הייא מחוסר נוביינה וקרינן ביה לא ימוש אבל המלוה על המשן בין שמשכנו בשעה הלאה בין שלא בשעת הלאתו משכנו ע"י ב"ד אינו משפט דרכון שיש משכנו בידו לא קריין ביה לא ימוש ואפילו צריך לקיים בהמשכן מצוות השבת העבות טמ"ש בס"ז צ"ט אינו משפט דטה שמחוד להלוא המשכנון דוחה רך בשאה ומשכנון הוא

נ"ב דלקריש שט"ה להקדש או לעניין צרך בחיבת וטסירה כמו בהדיות כת"ש ביז"ר ס"י רנ"ה ואם מחלו להלויה מחול כמו בהדיות [ט"ט צט"ק] וניריך לשאל להקדש או לעניין כמי בהדיות שטר כתוב כמו בהדיות ובט"ז"ה יתבאר דהקדשות שבומה"ז אין בכך דין הנקרא ע"ש רבי אמרתו שבריה המשמר הזה וכל שעיריו דאמירתו לבניה במשמעותה ריבוי ריבוי והוא כשם אמר קני היה כתוב בספרה להדיות וא"כ בשיריך קני היה כתוב לניבאה במשמעותה ריבוי ריבוי והוא כשם אמר טריפטיקם באטירתה לבירה על דרך ירושה וזה שיריך המזכיר חורי וה החוף קדוש ואופול רמיי כבר נתיקם הטוכר וחורי דחփץ קדוש באורה אמרה בלבד ע"ל ואהקדשות שבומה"ז קאי כת"ש שם בראש השער וזה

אותה

1234567

א נתוב בתורה מק"ט שבע שנים תעשה שמטה זהה רבר השמטה שפטה כל בעל משה ידו לא ימוש ונור' ומכלול הלשון מבואר דבשניהם שטיחות הכתוב מדבר אחת שטיחת קרקע ואחת שטיחת כספים ורשו רובהינו זיל בזמנן שארה שמטה קרקע אתה משפט כספים ובוין שא' אתה משפט קרקע אי אתה משפט כספים [גימין נ"ז]. ושטיחת אינה נוהגת בא"ז לאחר החורבן מן התורה לפ' פשטוות הירושלמי [ט"ל גניעין] ואפילו להרמב"ם זיל שפסוך בפ"ד משפטה דנוהג מן התורה בא"ז נטע משלנו שבט רואבן ונד בטלו היבולות [מלין נ"ב]. שנאמר וקראייהם דדור הארץ לכל ישביה עני' דרשין זיל שובל בזודאי אינו נוהג רודר ביטן הבית בזומח זיל ישביה עלייה דוקא והחובות תלה כספים בזובל ושמחת קרקע הוא יובל דלישן שטיחת קרקע הוא מה שליא משפטה מהתקנה וחזרות להזכיר [למנ"ס ט"ט והרמב"ם בפרש זירושלמי דקאי אשטיחת כספים ולא על הירישה וירעה דשכויות [כמ"ט כסום' גניעון טס] ובaille כ"ש דרואה נוהגת עתה ולכון בומה"ז אין שטיחת כספים נוהגת מן התורה בשפט מקרים אך חכמים הנקנו כדי שלא תשכח תורה שטיחת מישראל ושמחת נספס הוא חותב הנוף ולא חותבת קריקע ולכון הנקנו שטחאה השמטה כספים נוהגת בומה"ז בכל מקום אפילו בח"ל וכך נוהג דבוחינו האמוראים בדורות הראשונים לא לזה העולם נזהרים בזה כט"ש הרא"ש בהשבה ופירשו רבוינו למצויא טעם בוה וכען זה צינו לעזין הדרות וטערות בחל' שחוו זוהיגים בוה וא"כ נפלות [ליוטלמי פ"ל תלכל'] האמנם לעזין השמטה כספים מפורש בירושלמי [ט"י זקניעין] דגוזגה

Although there is a dispute amongst the Rishonim whether the general laws of Shemita are relevant nowadays, the laws of forgoing debt are contingent upon the relevance of Yovel, which according to all opinions is not practiced today. Consequently, forgoing debts on Shemita nowadays is not a Torah commandment even in Eretz Yisrael. It was the Rabbanan who enacted that it be kept at all times and in all places so its concepts and laws would not be forgotten. Practically though, the custom for many generations has been to treat forgoing debts as not being relevant at all nowadays, and the Poskim struggle to explain why. Some say that the Rabbinic decree only applied to areas surrounding Eretz Yisrael, while others claim it does not apply when there is no central Bais Din to sanctify the Shemita year. However, one who fears Heaven should be stringent and be sure to write a Pruzbul.

ערוך השלחן ח"ו סימן ס"ז'

נהלקו הראשונים אם שטיחת נהוגת בזמנן זהה מן התורה בארץ ישראל. ולכ"ע יובל אינו נהוג בזמנ הזה, ודין שטיחת כספים תלא בז"י יובל, ע"כ דין זה אינו נהוג הארץ ישראלי, וכ"ש בחול' ל' ווק כי שלא תשכח תורה שטיחת כספים תקנו ח"ז של שינגן דינים אלך אף בזמנ הזה ואפילו בחול' ל' אמן כל ישראל לא נהגו להקפיד בז'ו, וטורחו הפסוקים למצביא הטעם – י"א שלג גורק בסמוך לארץ ישראל, ו"ג" שנטבSEL בזמנן שאין קידוש השמיטה על פי ב"ה והירא את דבר השם יקפיד אף בזמנן זהה לנוהג על פ"י דיני שטיחת כספים.

במונטג'ו שיתבאר בפרק, ה'בא:

ו' המלota את חבירו וקבע לו אומן הפלרין אשר שבעית
אינה ממשמת דבשביעית לא קרין כי: לא יגש ביו'
שערדיין לא הגיע הומן ובן המלה לחבירו והתנה עמו
שללא ישפט זה החוב בשבעית וגנו קיים דהארם כל
לחביב"ע" במתן אף מה שלא חיבתו תורה וכל הנאי
שבטכון קיים ודוקא שאמר לשון וזה הוא מחייב"ע"
אבבל אם אמר ע"מ שהביעית לא תשפטנו רמשטו שדין
שיטחה לא חול עלינו אין כלום דרי נזרת התורה
תשפטנו בע"כ ותנו בטל אבל כשתנה על עצמו
הרוי זה בעזה עליו חוב חריש ואם יש מנדג בעיר
לכתוב בן בכל השטרות ע"מ שלא ישפט הוא חוב זה
בוביין בן ואינו משפט ואם בשטר אחר לא נמצא חוב זה
בן ה"ז משפט וاع"פ שלענין שאירועים ארנין
اع"פ שלא נכתב כתמי שנכתב דמי כמ"ש בס"מ"ב
ס"ט בזה לא אמרין בן מפני שכוכב לומר שכוכנה לא
כתב בן כדי לקיים מצות שביעית ויש שכחכו דילכן
אין נהגין בכמה מקומות בהשפט שביעית דכין
שהמנוג אצל כל גנבות אחר שביעית ללא פרובול
זהו כאלו התרנו בן מפורש ע"ט שלא ישפט בשבעית
וכל לוח ע"ט בן הוא לוח וכמי שנכתב בשטר דמי :

וזה המופר שפטותיו לבוד' ואמר להם אתה גבו לי חותמי
איןנו נשכט דלא קריין בית לא יגוש ודרדי הוא לא
יתבענו לפיקד בשחבעו וכפער והבאי עדים וחיביזו בבוד'
וכתבכו לו פס' הדזה גנביין ואינו משפט דבר מעשה
בבוד' גנביין רמי וכן אם הלווח ותבעו וכפער ונשבע לו
והגע שביעית וערין לא הרדה ולא באו עדים ולאחר
שביעית הרדה או באו עדים אינו משפט דבר שעת
המשמעות לא היה להמלוה עדרין חוב ירע עלייך ואח'ב
כשהורה או שבאו עדים הוה כהלאה חדרשה אבל אם
הרדה או באו עדים קודם שביעית ובבוד' לא כתבו לו
בורם השmittה את הפס' הדרי וז ממשפט :

זה הקפת הנתנות שלקה מחרה בהקפה מתנווני או טופחר אינה משפטה מפני שאין וה הלוואה ואם :

עליו במללה משפטת ווקיפה טקיי מן העת שקבע לו :

לפרעון דאו הי כהלוואה ואם וגניע הוטן קורם שביעית משפטת דקראיין ביה לא יגוש ויא דוקפה טקיי מיד שכבת בפנסו כל והשבען בוחד רמא הי כהלוואה ושביר שכיר אינו משפט ואם :

וקפו עליו במללה משפטת וכונם של אונס ופתחה ומוציאא שם רע אין ממשטען ואמ וקפן עלי במללה משפטת ומאייתו נוקפין משעת העמדה בין רביין רדם מעשי ב"ד אין זקיפתן אלא :

בשעת

בדוא של המלוכה ואם היה המשchanן שוח פחוט מהחוב
אין מושטט מה שבנרג המשchanן יושט שאמור שאמר
הזהר על המשchanן איןנו מושטט דע' המשchanן נחשב כמו
שבשל הדזוב בירוז [לונדון] ואם המשchanן שהלהה יכול
וחומרלו אוכל פירותיה במקומות שהמנרג שהלהה יכול
לסליק את המלוכה מתקראע בכל עת שישלם לו שבעית
משפטה דערין היא בראשות הלווה וקרינן ביה לא ימוש
וחובקם שאין יכול לטלוקו עד סוף זמנו שקבע עמו אין
משפטה דהיא בשלו בגין אם סייס לו שרה בהלוואה
שהרגביב לו שרה זה ואיל משדרה זו תגבה חובה אפיון
איןנה ממושכנתה בידו לאיכל פירות אינו טשטט דכניוי
דרכם ועדיפא טושכנתה וכו' א' דגס בוח דוקא כשאינו
יכול לסליק בנסיבות דיביכול לסליקו גם אפורטי משפטה
אללא רבorth קילא טושכנתה ראם אינו יכול לסליקו אפיון
יום אחר ושם ואילך יכול לטלוקו אינו טשטט אבל
במושכנתה בעין שלא היה ביכולתו לטלוקו עד החוטן
שקבע [סמ' ע'] וכו' א' לדיעיה זו גם בטושכנתה אם אינו
יכול לסליקו אף יומ אחר מקרי אריה דלא מסליקו ואינו
טשטט [ע'] וכן עיקר ובע' צ'ן דאל'ב באחרא
דלא מסליקי אמא אין שבעית טשטטו דהא בע' ב'
מיורי באחרא רמסליק אינו טשטט בשבעית הוא
אפיון בחוך החוטן כמו שיתברר בסע' י' וכיוון דעבך זמן
הפרעון הלא נם באחרא דלא מסליק יסליקו [נקמ']
צפ'ס ז'כ'ם בפס ל'כ' ה' אלא וודאי כיון דבזמן העבר
לא היה יכול לסליק מקרי אריה דלא מסליקי אטנט
לדיעיה ראשונה י"ל דלעלום טיורי שבעית כליה בהזק
הhotן וזה שכחכנו דבאחרי רמסליק שבעית טשטטו
היינו באופן שם. המלוכה יכול לכוף להלהה לרפהע לו
בכל עת שירצה וקרינן ביה לא ימוש [אטל' ט' עס' :]

ד מי שהיה שותף עם חברו והוא שניהם מהעסקים ב勍וריות ושותפות ונשאר מיעוט ביד אחד מהשותפים אין שביעית ממשתתו דشبיעית אינה ממשמת אלא הלוואות ואפיו אם רק אחד מתעסך בהעדים עכ"ז אם אין שם הלוואה עלייו מה שני אינו ממשמת נ"ל ומוי שיש בידו עיסוקה למחזית שכיר שהם חזי מלאה וחזי פקרון ממשמתה החזי של המלאה וערב שפרע בשבייל הלוואה קודם שנבה מהלוואה הגיע סוף שביעית ממשמת דימיט שפרע בשבייל לדמלוה ננתחיב לו הלוואה בתווות הולאה וה הסכום שפרע בעדו :
ה כל דבר שביעית ממשמתה ממשמת נס השבועה השיך לממן זה שנאמר וזה דבר המשטחה ובאה הקבלה שאפלו הדיבור ממשמת לפרק שבועות הריניים וכוביזא בה כיוון שם הורה היה שביעית ממשמתה גם השבועה וא"צ לישבע אח"כ אבל שבועות השומרים והשותפים וכוביזא בהם כיוון שם הורה לא הוותה שביעית ממשמתו לפיו שהם פדרון ולא מלותם לפיכך

ערוך השלון ח"מ סימן 30 – ז
אף במנון שנוגה שמשיטה בספים מדאוריתיה, הקובע את זמן הפלרען לאחר שמייטה מותר לגבותו, וכן המלה "על" שלא תושטנו שבירת hei בשאר חנאי דבר שבסמן שתנו קים כשאמורו בלשון המועיל, ועל כי הוא אומרים שבודם זה hei באילו התנו בן בהדייא, וכל הלואה ע"מ כן לווע, ע"ב נהגו להקל אך ביל פרוחוביל.
גם המוסר שטורוני לב"ד שהם יגבו החוב, אין השביעית ממשטתו.

One who sets the collection date of a loan for a time after Shemitah may collect the debt when it is due, even at a time when forgoing debt is a Torah commandment. Likewise, one who stipulates at the time of the loan that it should be collectable even when Shemitah passes, may collect the loan, because a monetary stipulation is binding even if it contradicts a standard monetary Torah law. Some argue that nowadays all debts carry this condition implicitly, and that is why a Pruzbul was considered superfluous.

Another way of allowing debt collection after Shemitah was by transferring the debts beforehand to a bais din to collect.

משמעות העמדת ברין ולא דמי להקפת החנות והווקאה שהמלוא יאמר מוסרני לכל פלוני ופלוני והווקאי הריני שבמקומם פלוני כל חוב שיש לי שאגנו ב' צ' שארציה ודייניהם כתובים במתובת תלהה בחרא הוייא ואתא לקדמאנ פלוני הדולות ואמר לפנינו מוסרני לכל וב' וחוחטם למטה פלוני דין ופלוני דין ופלוני דין או שכותבים בלשון עדות שמעירדים שכ' אמר לפניהם וזה ממש דין התורה רביון שופטר לב' הרוחות שוב אצ' הטלה להבע את הלהה ולא קריינה בית לא גיש ומייקר התקנה היהת ה' כב' השוב וב' ש' והמוכרים שאנן כתובין פרוחובל אלא חכם נוראים בויתר כב' של ד'امي ור' אמי שנין להפקע מטען בני אדם אבל שאר בת' ריבין אין כתובין עב' וכן כל ב' ד' חשב שברור שבקיים ברין וביעין הזרובול ורבים והחומר עליהם ור' א' דבכל שלשה מהם ב' כוותבין פרוחובל ויש לך בומת' רכל העגין איינו אלא מרובנן והרבה הקילו חול' בוועדר אמרו שת' שאודא גלי' ומוכר המלוות כפיפי בומת' הו מארביה ורחרות ברביבים הפקע שב' עית אדר ור' א' שיבעת מפניהם שום יוזעים להענין דרא נדר הוא ובמה שוקפו עלי' במלואו שיטר ממנה וואפלו אם נדר זדרקה לעני פלוני ווקפו עלי' במלוא קודם שב' עית דרא נדר ליתן מתנה לפלוני בלא בלא בלא נדר הוא ור' א' שיבעת מפניהם אף שוקף עלי' במלוא פנוי נדרו שעשה [כלע'ג] :

ט' הבא סחתה כוות' הרי הוא כבומו וכן שקנה שטר מן הבוטי על חבריו אין שב' עית מיטרטו אבל אם זקפו עלי' במלוא שעשה שטר עלי' מיטרטו וכן שערב לנובי بعد חברו ופרע להכוה ולכח השמר ממנה ותבע את חברו באותו שטר אין השבייה משמשתו אבל אם איינו טובעו בשטרו של הכווי מיטרטו אע' שפרע להכוהו ובשלו וכן ישראל שה' ב' לכוהי מלוה בע' ולקחה ישראל אורד הולא בע' ש' [כלע'ג] בשמשתו שב' עית וכן ערבות بعد הולא בע' ש' יושרל שללה מישראל נתן לו שטר בלבדם באופן שהערבות נובין מטנו או אף אם הוא שטר שכחוב בלה' ק' אך הערכאות נובין מטנו גם בשמר כוה אט נחן ושרב בהערכות קודם השמטה ע' ציוו ב' יובל לקלט מטנו נם אחר שב' עית כוון דהוא עצמן א' צ' לנבות לא קריין ביה לא גיש אל שטר שב' עית אסוד לד לנבות מטנו אפילו ע' ערכאות דתמה לי אם גונשו בעצטם אם גונשו ע' הערכאות כוון דכבר עברה שב' עית הרי השמשתו התורה [כלע'ג] :

ו' בימי היל הוקן ראו שנמנעו העם מלחלות וה' לוח מאגחים שלא תשפטנו שב' עית וועברים על מה שכחוב בחודיה השמר לך פן היה רבר עס לבך בלייל אמר קרבנה שנח השבע ונ' עמר הל ובי' והקנו פרוחובל והוא לשון תקנה ומוח עניינו שמוכר כל שטרותיו וכל חוכתיו לב' בין מלוה בשפר בין מלוה בע' וכבר נתבאר רמוש שטרותיו לב' מן התורה אין דאוריתא דרא

The Takanah of Pruzbul is predicated on the idea that debts given over to a Bais Din may be collected after Shemitta. Because a Bais Din may seize the property of the borrower at any time, it is as though the debt has already been collected and thus not subject to the Shemitta cancellation. The Takanah was to enable this process of handing over the debts to Bais Din by merely expressing this intention in front of them. The Bais Din can then put into writing that the debts have been handed over to them. Furthermore, this expression of intent can be stated in front of witnesses and be effective even if the Bais Din is unaware of the arrangement. Based on this, we can explain why the practice of Pruzbul had fallen into disuse. Because we do not have a Bais Din with the ability to forcibly seize property, and/or debtors often don't even own property, the Pruzbul may not be effective. It follows that Chazal never enacted the Shemitta of debts altogether for an era where a Pruzbul cannot be effective, because that would lead to a worse outcome of lenders refraining from lending to those in need.

ב' י"א כתבו ב' פס' ר' ראמ כתבו פס' א'ינו משפטה כמ' ש והמנרש את אשוו קודם שב' עית אין כחובתה נשפטת רכובבה אינה הלאה ואם זקופה עלי' במלוא דהינו משעת העמלה ברין ולא כתבו פס' טשפתה וכן אם פגעה כחובתה שקבלה קצת מהכובבה טשפתה המותר דרא משם חיוב כחובה ונויות כהלאה ואם דהה חי' ב' לו بعد נקון וובלות אם עמד ברין קודם שטפה ולא קיבל פס' מיטרטם ואם לאו איינו משפטם [ג'+] וחוכת שחוייב להקים קידש מובן בין קידש בין קידשי בדק הבית חי' בכל עניין דרי' בתיב לא ימוש את רעהו והקישי איינו רעהו לפירק יכול הניבור לתבעו מטען תמיר וכן חיבי ערכין [ג'+] ותקדשות בה' או צדקה לעניים אע' פ' שאין ריבין בהקשר כמ' ש' בס' צ' מ' חיב לשלם נם אחר שב' עית דאין באן מי שניגנשנוolia ולא קריינה ביה לא ימוש ועד רכל זדרקה לעני פלוני ששב' עית השמשטם ואפלו אם נדר זדרקה לשם להענין דרא נדר הוא ובמה שוקפו עלי' במלואו להענין דרא נדר הוא ור' א' שיבעת מפניהם דרא נדר ליתן מתנה לפלוני הפקע שב' עית אדר ור' א' שיבעת מפניהם דרא נדר ליתן מתנה לפלוני אף שהוא עשיר אין שב' עית משפטו אף שוקף עלי' במלוא פנוי נדרו שעשה [כלע'ג] :

ט' הבא סחתה כוות' הרי הוא כבומו וכן שקנה שטר מן הבוטי על חבריו אין שב' עית מיטרטו אבל אם זקפו עלי' במלוא שעשה שטר עלי' מיטרטו וכן שערב לנובי بعد חברו ופרע להכוה ולכח השמר ממנה ותבע את חברו באותו שטר אין השבייה משמשתו אבל אם איינו טובעו בשטרו של הכווי מיטרטו אע' שפרע להכוהו ובשלו וכן ישראל שה' ב' לכוהי מלוה בע' ולקחה ישראל אורד הולא בע' ש' [כלע'ג] בשמשתו שב' עית וכן ערבות بعد הולא בע' ש' יושרל שללה מישראל נתן לו שטר בלבדם באופן שהערבות נובין מטנו או אף אם הוא שטר שכחוב בלה' ק' אך הערכאות נובין מטנו גם בשמר כוה אט נחן ושרב בהערכות קודם השמטה ע' ציוו ב' יובל לקלט מטנו נם אחר שב' עית כוון דהוא עצמן א' צ' לנבות לא קריין ביה לא גיש אל שטר שב' עית אסוד לד לנבות מטנו אפילו ע' ערכאות דתמה לי אם גונשו בעצטם אם גונשו ע' הערכאות כוון דכבר עברה שב' עית הרי השמשתו התורה [כלע'ג] :

ערוך השלחן ח' מ סימן סז – יא
תקנת הפרוחובל נסמכת על עיקר הדין שהמוסר שטרותיו לב' ד' מהני מדאוריתא שלא תשפטנו שב' עית. והטעם, שב' ד' יכולים לנבות את קרקע של הלווה ומיד הוא כבוי. ותקנת הפרוחובל הייתה של ידי אמרה לפני הרכובות טגי זהה שופקר ב' צ' דפקר בסוכואר בנם' אבל אם ע' זה הטער מצווה מהמוציא בוראו לא תקונה רבנן ואף אמרו חול ריש לפעמים כח בחכמים לעקור ד' ת' שב' ואל תעשה כמו תקיעות שופר ונשילת לול' בשבה וזה מפני החשת אבד דאוריתא

ע' פ' הנ' ל' של למד וכות על מנגנון של לא כתוב פרוחובל, שח' ל' רק תקו במקומות שב' ד' היו יכולם לנבות מקרקע הלווה ע' הי' כבוי. משא' כ' בזמנו היה שאין להם כח זה, וגם הרבה פעמים אין להם קרקע, כה' ג' ועוד לא תקנו שהונגה שטפתה כספים במקומות שהונגה פרוחובל לא תועל, דהא ודאי ימנעו ע' ז' מלחלות ויעברו על איסור תורה של "השמר לך".

לכן סגי בטעם כל דוחא כה' שלא לנעול דלת נטוי

יב חפשה שלו מאהר די לו בפרובול אחד דוחא מופר כל חוכתיו לב"ד אם כולן לו בשמר אחד אפילו אין קרקע רך לאחד וממה כתובין פרובול על כולן ויכולים ערבים וכו' כמו שתבאар בס"י עז' והמשה שהלו לאחד כל מלה ציריך פרובול וחותמים קמנים כנבי' כמו שתבאар ביד אחרים א"צ פרובול לב"ד גם שש להם הלואה ביד אחרים א"צ פרובול לב"ד גם אביהם של יהודים וכל חובות שיש להם הן החובות שירשו מאביהם והן מה שלאחר מיתה אביהם כטמורין לב"ד דט' וכן מי שהייב לקופה הצקרה איןנו טשפט דהבדז הם י"ז ענאים ולבר הפעמים שבארנו בס"י ח' אבל יהודים גודלים צרכין פרובול אלא דבוה עדמי דagan טענין להו שמא היה לאביהם פרובול או שפא התנה עם הלואה שלא ישפטנו וכל אדרט אין לא טענין בעדו אבל אם מעון עצמו פרובול היה לי ואבד נאמן ולא ערד אלא שהבדז שואlein לו שטמא והות לך פרובול ונאבר ואם אומר כן הדבר נאמן דכנן וזה פתח בך לאלים הווא ואם רב"ד לא אמרת לנו זיכא מבדז וחור ואמר פרובול היה לי ואבר אם הוא קורות פפס' נאמן ולאחר פס' ז אין נאמן וכיון ששתק בשעת פס' ז נראה לעין שלא היה לו פרובול דאל"כ דה מעון ועתה ביציאתו מב"ד אמרתו לא אמרת הנות היהת הנאי היה בינוינו שלא ישפטני או הקפת הנות היהת או משاري דברים שהשביעית אינה טשפטנן נאמן במידת וכות על כל ישראל בדקה מקומות וכט' שבס"י יעשה פרובול כמו שנחנן בדקה מקומות וכט' הרוא את דבר ד'

א' ע"ש וככה נהנים בכל מרינת ליטא :

בשemitah כפסים פשיטה שלא ירצו להלהות ויעבור על טה שכחוב בתורה השמר לך ונוי' דבוזדא לא אכשר דרי יותר מדשו של הל הוקן ולפ' זו רוח רנדחית התקנתה דרבנן שהוא רך וכבר לשבעית מהני לאו דאוויתא ופשיטה דבבוי הא לא תקנו רבנן ובווראי הוא למידת וכות על כל ישראל בדקה מקומות וכט' שבס"י יא אין כותבים פרובול אלא על הקרקע כד' שיהה כנבי' בד' ב"ד ואפי' קרקע כל' שהוא סני' דין אונאה לקרקע ואפי' אין לו אלא עץ' נקב מונת על יתירות באoir ווונק מן הארץ הוה כקרקע ואע"פ שאין מקום היהירות שלו ואפי' להלה אין לו קרקע אך למי שהייב לו יש קרקע נ'כ' מועל טושם דאותו הלווה משועבר להמלום של מל' טדר' נתן אין או אם יש להערב קרקע או אם יש קרקע למי שהייב להערב ואפי' אין לויה ולזה ויש להמלמה או למי שהייב להמלמה טובי'ו להלה עז' אחר את הקרקע ואפי' שלא בפנוי והטעם דאן סהדי דינחא ליה להלה בוכית הקרקע ובכתיבת הפרובול כד' שימצא ט' שייליהו דהא עיקר התקנה היהת טמי' וזה שלא לנעול דלת בפני'ו ומיהו את המתה לפניו ואומר שאין רצונן לוכות בקרקע של אחרים אין מוכין לו בע"ב וכן אם היהת לו להלה שדה מושכנת ביד אחר כתובין עליה פרובול בגין אם השאלה טמי' טמי' לתוך וכיריים או השכירים לו בותבון פרובול וכן כותבון לאיש על נכמי אשתו ולאשת על נכמי בעלה ולהותם על נכמי האפטרופין והקלו הרבה בויה מפני שכופה' היא רק מרבען לבר בעלמא

ג' לדעת זרuib'ם י'ל יכול המלה לחבוע חבו' לב"ד כל שנה שביעית עד סופה והלן כל' ומון שהוא יכול לגבות החוב לב"ד כתובין פרובול לפיך כתובין פרובולין עד סוף היום של עיריה של שנה שמיינית פרובול המוקדם כשר דהפסיד לעצמו שלא מסר לב"ד ראיין יכול למסור החובות לב"ד שערין לא הלוות ואת היזיא המלה פרובול וטוון הלואה של הלואה וזה הותה אח'כ' והמלוחה מכחיש המלה נאמן דוחא נאמן אפילו לומר פרובול היה לי ואבד אך שאין אלו יודעים ומנו ומכ' ששהפרובול לפניו דנאט :

יד' המחויר חוב שכבהה עלי' שביעית ואן להמלוחה פרובול ציריך המלה לטר ל halo מהלו טשפט אני וכבר נפסקת מני אמר לו הלואה עפ' רצוני שהקבל טבני קבלם אך לא יאמר לו הלואה טבבי אני נותן לך אלא במתנה

Even a tiny amount of real estate suffices as a "lien property" for a Pruzbul to be written. If the borrower has no property at all, the lender can grant him a small piece of his own property to use for the Pruzbul. This can be done even without the borrower's knowledge.

אפי'ו קרקע כל שהוא סני' לכחוב עליו פרובול, כו' אין אונאה לקרקע היה כי אילו כבר גבו ב"ד כל החוב. ואפי' אין להלווה קרקע יכול המלה לזכות לו שלא בפנוי, דאן סהדי שני' ל'בק ראל'כ מעיקרא לא ניתן ממי להלווה.

ק. קידושי מחרש (ג) דבר שהביבות ממשותה, פ' א' דברו ממשט הדין שבועה: (ד) המחויר הוב בשביעת כלומר אשר שביעית ב', פ' דוחן שביעית אין צל' משפט אין כלוקמן: (ה) לשם עבר שעתבד לחבו עני. אבל שי' ותו' פרישת בין כך ובין לך לרוכב ואשען ובלי' לשם עבר נמי שייך און דוחקיה ושם שאו לרוכב וראשון אין כשייה גב' שענ' איינו קוין אל לאל מעשי ידי ולא לגעטו ומיציאתו של משה' ברוכב ואשען שהוא גופנו לו:

第二部分

Although the cancellation of debts does not occur until the end of Shemitta, the Tosefta writes that a Pruzbul is to be written before Shemithah begins. Rosh explains that there are two separate Halachos involved: there is a prohibition to proactively collect a debt, which begins as soon as Shemitta arrives, and there is a separate requirement to forgive the debt [even if the borrower is ready to repay it willingly]. The prohibition to proactively collect applies to a Bais Din as well; consequently, a Pruzbul, which empowers Bais Din to collect on your behalf, can only be effective if written before Shemitta arrives.

However, Korbon Nesanel notes that other Rishonim have a different version of the Tosefta, i.e. that the Pruzbul is to be written prior to the end of Shemita.

רא"ש גיטין פ' השולח סימן יח, ב, קרבן נתן אלאות פ'
 בתוספתא כתוב שחומן לכתוב פרוחbol הוא לפני התחלת שמיטה. ואע"ג שמדובר בשמשית
 בספים אינה אלא בסוף שמיטה, המסירה ל"ב" צריכה להיות קודם התחלת השנה השבעית.
 ובויאר הרא"ש ע"פ המקראות שיש שלבים שונים שמיטתיים בספים: א', מzd בהתקלה שנה
 השמשית אין לגבות חобות, וממליא גם אין יכול למסור שטוריין ל"ב" ע"י כתיבת פרוחbol
 ב', בסוף השנה החובות נשמשמים מכל וככל, אונס, ע' קרבן נתן אלאות פ' הראשונים הגורסים
 בהרממתא גיטירוב פרוחbol הוא רגד מוציאות ברובו

סעיף ב'ג (בג') סעיף זה מוסמך על סעיף ב'ד. פריטו, לנו מימי דוקין נאצטולו כתוב עוד נורווט קאטלן נס' לענין חונקן מוסך סעיף מס' חמץ טולו, מאהיל' נכללים: **סעיף ב'ד** (בג') סעיף ב'ד מוסמך כו'. פירוט, סעיפים א' ו-ב' מוס' פ' צחין לו מועות פלזום וגס הווע צמלהל טולו. דוג' מאנקן, מל' מוקט מל' יגול' למוג' עלייה פירוחן הילען נס' סעיף ב'ה' (בג') ו' ו' תרומות עלי' נס' אופטורופם.

ג' כוותין לאיש על נכסיו אישתו יולאה על נכסיו בעלה (סלא) ווליטומים על
רביה אפונטורותם

נו' חמשה שלו מחד צדי לו בפרק כל אחד צפואם לו בשטר אחד אפיו אין קרע אלא לאחד מהם כותבים פרזבול על כל כולם.

ג' חמישה שהלו לאחד כל אחד צריך פרובול.

שחייב לסתור האגדה אינה ממשטת.

קטן מלחומדים גדולים יטענין להו שםא היה לאיביהם פרוחבול או שםא התנה
שלא ישמשנו בשבעית.

ללא סופה לפיכך הלה את חברו
שלא יאינו שבעית משפטת כספים כי

של מוציא שבייעת אבד החוב.

(5) בטבון במקרא לוי עיבר דה הא דם לוי. מ' לפיכך גיטין לוי עיבר ובכינו יומם מגן ז'. דם טו. מל' סמס נסמכ"ס פ"ט שמיותה היה.

להי גין צדיקותם כטבולה לנו, וגלו כלם בצלב צערם מה פלול נון ומי כומצן נולקן מכם בס"כ¹⁵: סעיף ב"ח (בב"ה) אין יותומים קתנים שיש ישן בור. * פלאו, קון מא טבלתו מה מלבון נון צילאטו סוכוב מלתקין, דכ"ג סוח נולקן כל מוענין, ואנולוונין ול' נולקן ממולין נול' דמי, וכן נוקפה אל עזוזים דקה, דכ"ג ד' ענייס כדי רימויים, מאנ'יכ' גנדוליטס דודוקה מא צילאטו מלממן נעלען נאכו מא"כ נקען סעיף כ"ט: סעיף ב"ט (בב"ה) אין טבנינגין דהו בור. ויתומים קעניעס לא נולקן נא, דטלינו יוזע לדג סייא נעלפאנן פרוחטן ול' סטמא אוט מאלה, אף נולקמן מנטמען, וכמו"ש נפי פאי וא צעניפר כ"כ: סעיף ל' (בב"ה) אין לא"א ב"ז בופטה. לכלמי זבurbits ש"ז א"ב) מנקן צענען סט נצענה דטמונא, וזה דבר קדמונא מומו"ש כל נעל מסקה ידו כו:

ב'יאור הנר"א

טביהו חמייהה

ב' אב הימטר

חידושי רצק"א

כשעיף כיה באור הנглаה או זה. הרואה שם בוניטוי, נ"ג, פ"י ע"ל מילון מילוי פוליטי (פ' הייאר) לתולן. וביתרומים קטנים. נ"ג, פ"י ע"ל מילון מילוי כהה מילון קודם בסעשית, וכשה לא דומה

Shulchan Aruch rules like the Rambam that both the prohibition of collecting debts and the requirement to forgo debts happen only at the end of Shemitta. Consequently, a Pruzbul can be written until the end of Shemitta, unlike the opinion of the Rosh.

השו"ע חוי"מ סימון זו סעיף ל – לא
השו"ע פוסק כהרמב"ם שהכל תלוי בסוף שביעית, הנו הגביה והן השמייה, ודלא כהרא"ש הנ"ל.

בכ"ז זמן שהוא יוכלו לגבות החוב בתובין פרטורובי. וכך "כפלק פטולם" (שי' י"ח) וכמוו סעיף ל' ב' כתבו דוחע"ג לדון בטענה זו מטעם מושב דלקין בס רל"מ' ס' מושב דלקין בד' מטלות מטעם מושב דלקין ס' צבאיין, ולן מהווים דלקין צבאיין מטעם מושב דלקין כפופה. הילן נגען שטף מטלות הילן בד' מטלות מושב דלקין מושב דלקין מטעם מושב דלקין כפופה. מושב דלקין נגנות מושב דלקין ע"י קנייניס. מומנטן פרוחטן מילן זממולוקן עד סיכון ייכל נגנות טופו, וכן כמפע' ג"ה

דעת היולב

ב' כו', מעתה ותפניהם לאתאנו א' ב', ופיין פ' נ

ד' נובמבר 1998

שאף לא ב-ב'. פסול. מוטות דלון יicut נגמונן נגד' אמותות דלוןינו יicut עדין, וכחטיחן עיינן כו' כותבי פרובול. עיין בטוו ובי' זעפץ' לייבן. עיינן בתשומת חותם סופר [זעפץ' סי' י] או אודות תלמיד אחד שריצה לשושן פרובול בסוף שנה ששית', כי חש לעת העיטור נאות זעפץ' פרובול הרא'ש גיגיינ' פֿרְזִיךְ זעפץ' זעפץ' ובטו איזן בוחנין פרובול משוכבנה שום עיינע לא'ה.

חידושי רצק"א

ען נאכַתְּגָדֵלָה (הנזהר בי או ר' ר'): סמ"ע סקנין. אבל כל לא. וכוק"ם והשווים ק"כ מ"מ כ"ז ר' לייז זוגה כ"ב (הוודח ז"ט) מלהן דהילט מעשי דלון גמלס כפרחוטל פון ייעשן מהו, נתקול מלהן גמלס גון מארון עטמו ומייס דלון דורך רימיל, וכן מ"מ

שלוחן עורך השלם (מהדורות פורענדםארס) – **כא חוי'ם ג (בז - עד) קארו.** יוסף בן אפרים עמוד מס' 162 **קדפס ע'.** תכנת אוצר החכמה

קצוט החושן

Rema cites an opinion that the commandment of forgoing debts does not apply altogether nowadays, and this is the basis for the custom not to write a Pruzbul. This custom is already found in the writings of the Rosh, despite the personal opposition of the Rosh.

Ketzos Hachoshen cites the reasoning of the leniency found in the Rosh, that the common custom not to forgo collecting debts constitutes an implicit condition that it will not be canceled despite the passing of Shemitta. Ketzos questions this reasoning in light of the abovementioned opinion of the Rosh that there is a separate prohibition of collecting a debt during Shemitta, against which a precondition should not help.

רמ"א ח"ו מ"ס סעיף א', **קוזת החושן סק' א'**
 רם"א הביא את המנהג שלא להגה שמיית כספים במנח זהה, וצין לדברי SHOWTH הרא"ש נתן טעם ללבנה, דהיינו שנתפסת המנהג שלא להחשיט, וזה כאילו החנו מעיקרו ע"מ שלא השמט בשבעיתות. והל' הקצתה ח' דברי הרא"ש אהדר, שלבסוף יש אישור לבנות חותם בשבעיתות, ועי' לא מהני תנא? מקושיתו מבואר שהבן את החדש הרא"ש שיש ב' דינם נפרדים בשמיית כספים – אך נראה גזירה זו מחייב שבותן שלם.

איןם מופקים מעיקר דין אלו, וככה"ג שפיר ^{שנ"ת} תירצzo כן, מבואר דעתך דכה"ג איןנו עובר ואינו מחייב להלוותו بلا תנאים.

והשתא ניחוי אנן, דהנה לשיטת הקצוה"ח דמתעם התחייבות ומתנה אתנן עלה כמשמעותה שלא תשמייני בשבעית, הריPsi פשיטה דין בידו לכוף את הלוה להתחייב לו מתנה ממשו ואם לאו לא ילווה, ודודאי מחייב הוא להלוותו بلا שום תמורה ואיל"כ עובר בהשמר לך, וכסבירתו ה"בכור שור"^{שכ"}. ומדעת' להראשונים הנ"ל דין מחייב להלוותו بلا תנאי, הרי מוכח להדייא דעתך דאייז התחייבות חדשה כלל, אלא דמנהני תנאה שלא ישפט החוב בשבעית, ובזה שפיר ייל' מהרשות בידו להנתנות ככל שירצה ואני מחייב להלוותו בלי תנאים ודוק"ק^{שכ"}.

ליתר עיון גדר הללו דלא יגוש

קע) ובקצוה"ח סי' ס"ז סק"א הביא שיטת הרא"ש שחידש דעת"ג דשביעית אינה משפטת אלא בסופה, מ"מ מתחילה השנה קאי ולא יגוש ואני רשי לתוכענו. והקשה הקצוה"ח דעת"כ היכי מהני תנאי לעניין שיוכל לנגשו, הא איסור זה לאו דבר שבממון הוא כי"א מילתא דעתו, וחוויל

שבח. וכג"ז מדברי הרשב"א והרמב"ן בגיטין דלייז שכחטו דנאמן לומר תנאי היה בגיןו שלא תשמייני בשבעית, וא"צ למינו פרוזבול הייל ואבד, דארוכה בהאי טענה שיין טפי חזקה דלא שביק היתרא וכו', רבפרזבול ייל' ולא איזדקקו. ליה כי דינא עייז. ובבואר דעתך הוי מילתא בדין ובאו רשי בתוספת הלוה. (וע"ע בשם"ע סי' ס"ז סקנ"ה ובთומים שם). אלא דלהנטבר בפניהם הרי לשיטת הרשב"א בעמ' שתמחליל מוכחה כהקדזה"ח וה"בכור שור", וזהו סותר לדבריו הנ"ל. וכן קשה ממש"כ הרשב"א שם דעתענין לירושים התנאי היה לאביהם, אשר מזה מוכחה נמי דלאו מטעם התחייבות הוא וככל בהערה שי"ג וצ"ע.

אי איבא לאו ד"השמר לך כשרוצה לדוחות בתנאי

קסט) ונראה להוכיח ברואה ברורה מדברי הראשונים דלאו מטעם התחייבות אתנן עלה, אלא שמנע מלהול דין שמיית כספים. דהנה בח"י הריטב"א כאן [הובא בב"י בבר"ה רס"י ס"ז] וכן בס' "החנון" מצוה ת"פ הקשו, דלמ"ל להלל לתקוני פרוזבול כדי שלא יהיה נמנעים מלהלוות ועובדים בלאו דהשמר לך וגוי, והוא בידם להנתנות בשעת הלואה ע"מ שלא תשמייני בשבעית, דמנהני מדורייתא. ותירצzo דלאו תקנתה מעלייתא היא, אי משום דלא בכיר, או משום דלא תשכח תורה שביעית וכו' עי"ש. [וככה ברמב"ן ור"ן פ' השולח]. ובמנ"ח מצוה ת"פ הביא בשם ח"י "בכור שור" למכות כאן שתי בפשיטות, דאם הלוה אינו מתרצה להנתן והמלוה נמנע מלהלוות בשליל זה, הריהו עובר בלאו דהשמר לך, ונמצא דאייז תקנה כלל ושפיר הוצרכו לפרזבולשכו. אכן מדברי הראשונים שלא

שבה. וכן משמע קצת ביאור זה בדברי הריטב"א כאן בשם התוס' דבזה התנאי הוא בגיןם ובזה התנאי על המקח עי"ש. — מרשות.

שוב. וכן הובא דבריו בפתח סי' ס"ז סק"ב. ועייז עוד בשם החת"ס, וככ"ח שם סי"ב. שבבואר דעתך רשי (גיטין לו): והאו"ז (פ"ק דע"ז) יכול לכוף ולהוכיח את הלוה אחר שאמר משפט אני עד שיחזור ויאמר לו אעפ"כ, לפ"ז מצינו למימר דכמו"כ א"צ להלוותו עד שיתחייב מחדש להחזיר מה שהלווה דהו"ל כאעפ"כ. אבל הראשונים שם נחלקו על סברת רשי הנ"ל.

וכנ"ל, אבל בשנת השבעית גופא הו מסתבר ליה להקוצה"ח דאכתי לא חלה ההתחייבות, دق"ז שלא פקע חוב המלווה מהכ"ת דיתחייב לו עוד פעם נוספת, ולזה שפיר הקשה דהיכי גופא חובו בשנת השמיטה. [ומה"ט לא הקשה כן הקוצה"ח אעיקר דין דסוגין, אלא אםש"כ הרא"ש לישב מנהג המדינה משום תנאי עצמה א"י לנוגשו, ול"מ התנאי רק לאחר שביעית, אבל על המנהג שפיר הקשה שבעית, ודור"ק] שיכט.

ובעיקר קושיות הקוצה"ח נראה דעפ"י דרכנו א"ש, דכיון דנחבאר דלאו מטעם התחייבות הו, אלא שעיל דין שנאמרו לזכותו ולטובתו רשאי הוא לוותר ולמחול, ותו ליכא בהא קפידת התורה שלא לעוקרו ע"י חנאי, לפ"ז י"ל דגם לא דלא יגושש מיקרוי דבר שבממון לעניין זה, דאיסורה דנגישה הוא מדיני הלווה שאינו רשאי לנוגשו, ואיסור-לחברו הו. וביתר יתרן לומר דלאו איסורה גרידא הוא אלא שבאמת הפקיעה התורה את עצם זכות וכח התביעה של המלווה, דאף דה חוב עצמו לא נשפט עדין מ"מ ל"ל כח התביעה, רק שיש גם לא ואזהרה ע"ז שלא לתרבע, אבל עיקרא דמלתא הו דבר שבממון. אלא דאפי' נימא לנו כי אם איסורה גרידא, מ"מ איסור זה הוא מדיני הלווה וזכויותיו, ושפיר מהני בזה התנאי במקום שהלווה מסכימים ומתרצה לוותר דיננו. והקוצה"ח לשיטתו דנקט דהוא מטעם התחייבות לפ"ז שפיר הקשה,دلענין כח

הראשונים דלעיל ס"ק קס"ט דלמאו איצטריך לתקוני פרובול עי"ש. וזה כמש"כ, דעת"פ לא גרע מזריקת חז' ודור"ק].

מעMSC"ב. והנich בcz"u. ולכוארה יפלא, דלפי"מ דנקט אליו גופיה בסק"ח דהו מטעם התחייבות מחודשת, א"כ Mai לא יגושש שייך ביה, הא והוא חוב חדש שאין בו דין השמטה ולא יגושש כלל, וכש"ג לעיל לדרכך זו צ"ל דהתחייבות אינה נשמטה בשבעית, וא"כ ה"ג דانيا בכל איסור לא יגושש, ומאי ק"ל להקוצה"ח.

אכן באמת הקוצה"ח שיכל את לשונו, שכחוב "ואכתי קשי" לי בשנה השבעית גופא וכו' בזה ל"ש תנאי דזה אינו תנאי שבממון אלא מילתא דאיסורה", ו מבואר שלא הקשה כ"א על שנת השמיטה עצמה, והרי לכוארה היה רצוי להקשות כמו"כ אף אנגישה שלאחר השבעית, דמשנת השמיטה נלמד לשיטת הרא"ש דאיסור לא יגושש אינו תולדת מדין הממון והشمיטת החוב, אלא איסורה בעלמא, וא"כ היכי מהני ביה תנאי שבממון כל שהוא רשאי לנוגשו. ובשלמה לשאר הראשונים מצינו למימר דכל עיקר איסורה שלא יגושש אינו אלא בתולדת מהشمיטת החוב והפקעת הממון, וזה"ג דሞזהר נמי באיסור גזל וכmesh"כ במנ"ח מצוה תע"ז, דמאחר דשביעית אפקעתה דמלכא הוא וכבר פקע חובו הו"ל גולן גמור, אלא שהוסיפה התורה אזהרה מיוחדת לגובה חוב שנשמט בשבעית], ושפיר מהני ביה דמלתא דאיסורה הוא, וא"כ היכי מהני ביה תנאי שיוכל לנוגשו. אמן להנחבאר ניחא, דזה לא הו ק"ל להקוצה"ח משום שלאחר שביעית חיליא התחייבות חדשה ותו ל"ש ביה לא יגושש שבט. ומ"מ לענן שעבוד נכסים נראה דשפיר גופא משעה ראשונה, דעת"פ סיבת החיוב היא משעת הה坦אה והתחייבות, ופשוט. [ויש מהחرونים שכחובו שלא גברי ממשעדי אלא מאחר שביעית ואילך, ובזה חי' קרי

אַמְלָקָן דָּלֶס גַּל כֵּן מִקְּשָׁי לְמַחְסִים
וְיִיְהָס וּכְן צְוֹמְפִיס וְזַבְּסַטְּמָלָס
דָּגְדָּג גַּוד וּמְגֻדָּל קְוֹלָס מְלוֹקָם
עַל מְצֻמָּעָן, הַלְּגָן וְדַיְלָה דְּשִׁיקָּר
הַגְּנִיעָוָתָם סָוָה מְצָוָה אַמְלָקָן דּוֹקָה,
וְזַן מְצֻמָּעָן צְוֹעָעָן לְקַמְּן טִימָן
קְעָפָן צְבָעָן, וְלַיְלָה כָּלָה כּוּעָבָר מְוִדי^ו
דְּלָרָה צְוֹמְפִין דִּין דִּין דְּגֻדָּל
לְגֻדָּל, וְכֵן עִירָבָן.

[לו] בצל שטילק. ס"ג צמ"ק ק"ל³⁶⁴ כהן לדינו מועל
קילוק מל' נוכחות לה ונודה
הרומה חננ' קודס לירוטין וכן
למהר בגזותין לו משי קילוק
כמגוזל צלה"ע קי' ג' (ס"ה³⁶⁵).
ולידין למלהרין עצמת החופה לו
מצחמת נטה' דינע כלל... ועי' גמtrie
הגרון מס' זיקניד מלובנן קי'
י"ג מה פלאת לו טהון בעל מומ
יעילר³⁶⁶ צבורי קילוק סנוגנס
צומיני, והעולה מדרכי טניאס דליה
לדיין מסי קילוק בקינן ממם
החותפה דוח מילאך כנודה לירומה.
דל' נקל' גמר נטה' גזותין עד
החולcis ימד סטמן וכלה נמקוס
לנווע מהר סטופה לדליך צלה"ע
קי' ג' ע"ס גדרניאס נחליות

טז [א] **שミニת בטפיים נוהגת**
 פFER יוליסス נלי'ה ממיין קי' רעד'ה
 ת' הין רצמי פלנו לאכטן הילג ע"פ
 טו קמלואס פיעז פלפושן, הילג פלנו
 צו כהאר גווע וצע"ד יקיינט הקמלואס
 ווועס חקמיס קמיהיז שוכ נצטערעט
 ולס היינו רודס הקמלואס נומר יקיטו
 מה (פו, ג) וכו' הילג גמלואס עטה
 ערוצס הילג הילג נוועס מאין הוועס
 לדעריסס הילג הילג נוועס דז' צל מילג
 נוועס מאין רצמי לכוועס דמן דאין
 זי' כממעון גמײַן דלעג עצמיט ווועט

ויקומך (כ"ג, ט מיל"ס"ר) לקלים לדין דין מו' סבב צומפיס עכטיו נכל דע ע"צ, עכ"ל, וו' יידמי מהד יאה כל מהד יכול לו' קא זב"ג (קי"נ') וטמור צומפום ומולטי טענו וט מהמץיך כלומר קנא מו' מכו), ואם אחר ששמו ב"ד בחילקו בנורול נתקלקל שטרו של אחד מהם מולו. רם.

נמב אמר נכבי לפלוני שטרי בכל נכבי, ואם הוא שכיב מרע שדרבו בכותבים וכמוסרים קנה בס השטרות, נא: ולן ולן נעל טקלע עזמו מנכני טענו מ' טטרום נכלן מילק וגון עזמו מטער טויהה טבלה טבלה לא מאי (מארכ"ק זורות ע"ג), נעל מ' עז טטרום מטלמלס ולן מ' מהר מנעלען נפלוי ערן טטרום נכלן (מקובט רצף טין פמ"ה).

סימן פז

א אין שמיטה בספיטים נוחנת מן התורה אלא בזמנם שהויכל נוחן וمبرיר סופרים שתהא (ג) שמיטה בספיטים נוחנת בזמנם הוה בכל מקום. ע"כ קומתא שער מ"ה וכלה"ן נכס י"ה (ד) ע"כ קומתא ר' לוי הקמלם טפוקיס. אבל י"ה דלען סמיטא נהוגת בזמנם הסונה, ונורה צעlettes קמוץ נזמידה הלו פלון נוהיגין דין קומתא ר' לוי ע"כ קומתא כלל תקון זה ומונגע ר' זעיר נוהיגים מילון בזמנם קולו ע"כ כלמו סכמוץ מתכוזה (סנור כ"ה פ"הו) סcis נוזם בכוכוילע לאנגלט רמניג ולו לאגנו צ'ה ולכרי כתפו גסן קן גאלטראזיס ו'

בזמן זהה בכל מקום. בזאת מוכיח שUNDERLINE מופיע גם במקומות אחדים וסביר להניח כי מטרת הטעינה הייתה לסייע לאנשים שפוארים את הכתובת. מטרת הטעינה הייתה לסייע לאנשים שפוארים את הכתובת.

הארות ואיזוניות

36. וכחילוק זה כתוב מהרי"ט ח' ר' י"ש, והוא צי"ב ע"י מהרש"ס
 תחיר"ד ס"ג פ"בadam עמדו כמה שנים יהוד הול' בקבלו עליהם בפיויש
 יהוד ע"ש, וע"ז בחחות"ס חווומ"ס י"ב ומරשות"ס ח' ג' ק"ז.

36. וממצאה המשווה זו במשוע חוויא ר' י' י"ש, ע"ז בהתחשב בה' ר' י' ק"ז.

וכורלט'ג'ד (פ"ג מ' מ' מילפס'יר) והגמוקי יוסק (כ"ג מ' מ' מילפס'יר) בטס פל"י והרלה'ה ומחר פומקס מולקיס דהין לי' דגוד מו' היגוד רק נמלון טירטו וויל' צומטפין ע"א, עכל' וויל' ירדמי למוף דעתו דהה' לדלה'ה סל'ה' ס' נפ' ק' דכ' (פ"י מ' מ' מילפס'יר) וכטנו ר' כט' קע'ה' ס' ל' ג' כ' קה'ה' בטלי דידיינ' דגוד מו' מיגוד טו' דוקה' נמלון טירטו וויל' זומטפין טו' נקלטוטו וויל' ממקני' ממעס' היג' נמל' צומטפין טו' נקלטוטו וויל' למוכנו ליט' היל' למינו, וויל' פלי' נמי צטער סאל'ו ציט'ס ביז'ה' צי'ן נומר ken דלדעת טהן צומטפין ימד' היל'ו, טהן זול'ה' ע"כ נדריך' נומר כהיל'ו, טהן זול'ה' ע"כ נדריך' נומר כוון דרכ'ה' ז' והטנו' כתוב' טס ען' דרכ'ה' היל' הנגרה'ן דבצ'ו היל' נמ' פיא' הפס' ביט' דיל'ה ולקמו' ולקמו' לאט'ק'יו' נמל'ה, היג' היל' היל' דיל'ה ולקמו' נמ' פיא' היל' ז' זט' טט' דיל'ה ולקמו' דיל'ה וופל' מו' דעל'ך דיל'מו' סל' מה' מס' מו' טטה'ול'ן למיכ'נו ממת' דתנקו' ייל' נומר למיכ'נו גוד מו' היגוד כוון צ'ל'ין לזרו' צ'ו' וויל' רו'ה' לזרו' מס' מיל', וויל' נמי' ליט' סול'ל'ו ציט'ס ליל'ם' לזרו' צ'ו, עכ'ג'. וויל' כה' נמי' נאל'ו צט'ט'ס צט'ט'ר מה' מ' צט'ט'ה' לאט'ט'ה' צט'ט'פ'וט' עט'ו הצענ' צ'יה' עד ציט'ו' ניד' גוצ'י' וויל'קן צ'יעס', מ' מ' יי' לנק'

ואפיק'ה'כ פטורין תורה ומהאי טעמא אמריה בעלמא לא מהני, וא"כ הכני נמי בהקושש לא מהני רדא חווין רדא'ע"ש שעדתו להתחביב פטורתו תורה. ומ"מ עירך הדבר אוין מוכן כי' אמאו חשוב שדרעתו להתחביב אודרב'ה ייל רדיין דפרטותו תורה אין דעתו להתחביב, ואז' ודבעלא מתחלע העני בהיפון'ם'ט סוויס' גם באין דעתו להתחביב חייבתו תורה ובהקרשות פטורתו וא"כ שוב

The Sefer Yereim opines that Shemitah does not cancel a debt automatically, and the borrower is still technically obligated to pay. The Shemitah places an obligation upon the lender to forgive the debt when the lender arrives to pay, and a Bais Din can enforce this obligation in the same vein as other personal obligations. Consequently, nowadays where we do not have a Bais Din empowered to enforce personal obligations, if the lender refuses to forgo the loan the borrower is responsible to repay it. Shaar Mishpat notes that this opinion is not found in the other Poskim.

שר מושפט סמן טס סק א
שלוחת הספר שפאליו סוף שביעית אינו מפסיק החוב מילא, אלא מחייב את המלווה לשפט את החוב, וב"ד כוונת המלווה על זה כבשאר מצווה עשה. ולפ"ז בזמן זהה דיליכא ב"ד סוכון א"א לפכונו על צומילא תחביב הלהה לשלב כ"ג שהמלואה לא יאמר מעצמו שהמשותף, ורשבר מושפט קרב שאמוקה מה כל הורסיה לא משווה לו

ביה פקון ייק, עכ"ל. ודביס מלו דכלים מדיס סס וויל בפבר גמיזטי דינס מהטב"ז חותם כ"ט חמג וח"ל: רלוון מצע נסמנון חותם וצמונו מציג הטעינה כנור עניל ולוי יגול פלוע נך ולעטול על דת מתה, חס התזען חומר פרווצול סיה דרמלוות למ תמיון נסכל צניס לי סביעת משפטו לו נל, לי ואלהדי חומו מיב גנטגע פלוע נך חס לו נל, נטן פרווצול פלוע, נך זומן קוח שמן רגילות נטוג פרווצול ספיד מטען, וכן פסק צפפר רלהם, והר"ף ז"ל הגיה מך לר"ת פסק נגיטין סיכל נומר פרווצול סיה לי וויל ספער טעם קמונת צוין (כ"מ ס"ה אכלו) טעם נסמנת צוין וגאגן צמיטה למזרל דנבי מאלי"ק טרשת ז"ג ומאל"ר חילן נמ"ס טיון ז"ד גומאליל וויל לתקוק מהליכס. ונמאנן צמא סטטוס נפלת מהליכס והשייר צמא צ"כ וטמא צל"ז סיפה צמיטה וויל ק"נ יש צמא צל"ז הנט"ל צמיטה י"ז רון צמינה מ"ט סמתק ווילו לו למוט צמיטין ווילו לי צלא"ה נפלת.

ב שביעית משפטת את המלווה ואפילו מלוח שבשבר שש בו אחריות נבטם. והמשנה בא במקום שודכם לשלק המלווה בכל עת שיביא טעותיו שביעית משפטת, ומקום שאינו יכול לשלקו עד סוף ומנו אין שביעית משפטת, ואם אינה משכנתא אלא שישים לו שדה בחלואותו איןו משפט. ו"א דה"ט באטרה דלא מסליך ליה, ובו שאינו יכול לשלקו אפילו יומ אדר מסקי אתריא ולא מסליך ליה.

ג ט שייש לו עסקא משל חברו שביעית משפטת פלנא שהיא מלות.

ד ט שהו שותף עם חברו והוא מתעסקים בסחרות ובשטרות ונשאר ביד אחד מהשותפני אין שביעית משפטתו שאין שביעית משפטת אלא מלוח.

ה ער שטרע למלה וקדום שטרע הלווה הנעה שנת השמייה משפטת.

ו כל דבר שביעית משפטת גם בן משפטת שבועות, כי לפיך שבועת הדיינים ובויצא בה לנויר דרכ"ז מיini שגונגע כנור כפל נטומג קודס צביעת נומר דרכ"ז מיini שגונגע י"ל לדם מהני פרווצול נך חומר סכפירה, כיון

ביה פקון ייק, עכ"ל. ודביס מלו דכלים מדיס סס וויל בפבר גמיזטי דינס מהטב"ז חותם כ"ט חמג וח"ל: רלוון מצע נסמנון חותם וצמונו מציג הטעינה כנור עניל ולוי יגול פלוע נך ולעטול על דת מתה, חס התזען חומר פרווצול סיה דרמלוות למ תמיון נסכל צניס לי סביעת משפטו לו נל, לי ואלהדי חומו מיב גנטגע פלוע נך חס לו נל, נטן פרווצול פלוע, נך זומן קוח שמן רגילות נטוג פרווצול ספיד מטען, וכן פסק צפפר רלהם, והר"ף ז"ל הגיה מך לר"ת פסק נגיטין סיכל נומר פרווצול סיה לי וויל ספער טעם קמונת צוין (כ"מ ס"ה אכלו) טעם נסמנת צוין וגאגן צמיטה למזרל דנבי מאלי"ק טרשת ז"ג ומאל"ר חילן נמ"ס טיון ז"ד גומאליל וויל לתקוק מהליכס. ונמאנן צמא צ"כ וטמא צל"ז סיפה צמיטה וויל ק"נ יש צמא צל"ז הנט"ל צמיטה י"ז רון צמינה מ"ט סמתק ווילו לו למוט צמיטין ווילו לי צלא"ה נפלת.

ב שביעית משפטת את המלווה ואפילו מלוח שבשבר שש בו אחריות נבטם. והמשנה בא במקום שודכם לשלק המלווה בכל עת שיביא טעותיו שביעית משפטת, ומקום שאינו יכול לשלקו עד סוף ומנו אין שביעית משפטת, ואם אינה משכנתא אלא שישים לו שדה בחלואותו איןו משפט. ו"א דה"ט באטרה דלא מסליך ליה, ובו שאינו יכול לשלקו אפילו יומ אדר מסקי אתריא ולא מסליך ליה.

ג ט שייש לו עסקא משל חברו שביעית משפטת פלנא שהיא מלות.

ד ט שהו שותף עם חברו והוא מתעסקים בסחרות ובשטרות ונשאר ביד אחד מהשותפני אין שביעית משפטתו שאין שביעית משפטת אלא מלוח.

ה ער שטרע למלה וקדום שטרע הלווה הנעה שנת השמייה משפטת.

ו כל דבר שביעית משפטת גם בן משפטת שבועות, כי לפיך שבועת הדיינים ובויצא בה לנויר דרכ"ז מיini שגונגע י"ל לדם מהני פרווצול נך חומר סכפירה, כיון

365. ע"י באיז ע"ז סי' ק"ח הבא אדרוי ותמה ע"ז וכוב דאי"ז לחוש לד' המלה אלא התורה השמיטה החוב ע"ש, וכ"כ בפסק רינאטי סי' שנ"ב י"ש. ע"י בשדה שמואל שביעית פ"י מב' מש"כ בזה.

366. ע"י בישועות רוד חומ"ס סי' ל"ב דיל דגס להחולקים על הידאים וסביר דשמיטה משפטת ממילא מ"מ עיקר דין שמייה הוא דבר השמייה והיינו שהלווה צריך לומר משפט אני וכופין אותו ע"ז ומילא נפקע החוב וא"כ מה שהחוב נפקע הוא מחתמת המזויה לומר אני וא"כ בזמן זה רDOI ורבנן ספיאך דרין לקולא ואינו צריך לומר משפט אני וא"כ א"ז ספק מן אל ספק מצוה דבל שאין מזויה לא נפקע החוב ע"ש. וע"ע בזה בס' כובע ישעה ב"ק לו, א.

367. ע"י שניוי נושאות בזה בראשונים הביבם בתועפות דאם על היראים עמוד ד' איסורי ממון סי' קס"ד.

368. נראה ליישב דינה בהן חזקה דלא שwik החירא דמכח כן חשוב

מנחת

ראה, מצוה תעוז, השמטה כספים בשנה שביעית

חינוך רמא

כל הנקה, וכמתקע הקמה נלי כרלמגד"ס והלנזה רלהוניס יכול לנצח הקומן כלב אפניות, רק לנו מהר צמלה טהור צליל צדקה זו מכם וועדייס נלהו ונעטת אה גונת הפסוב, אבל דעת הרט"ט פ"ד דגינין כי' כי', לדמייך בכיריקת צמיטא טקור ליגוטה הקומן וועצער גלאו, רק אה גונת נטעמו להן זעיר לומר מנטמן דני כי עדין ליין מהפקטם דמלכיה, ובגלל רוחם פאַס צל מותאי צבעית חדד הקומן אבל עעל יי' ניגיטה טקור ממלה צעם הנטמינו, עיין בטור ווים יוּטֵךְ קלוּן, ופָּטוּן דהטנווין אוֹן למחר צמיטא וגונת הוועס, טון מה צטנער על האלזין ונעטת צל צבעית עורך על להוּן דגונל, כי אום מהפקטם דמלכיה והקומן נאלט ווילען מגיעו לו לאָס, וויזיר לאַסאייל לנוֹה הסמעטם וגונת מיכקיין, ווּה אה לה"כ מת גונטס מאיראַס כידין כל גוּל, ווּה פָּטוּן מלוד. עיין נמלרוייס"ר דמלתקים, דמעות סבלוּה קודס הנטלה צבעית טקור ליגוט צבעית דעת הרט"ט, אבל אה מודה ליכל ליגוט צבעית. עיין זמפר מורייס ומומייס קלון

כבר כתבתי בכסף תולה במצבות שבכיעית עשה ררוביעי בסימן ס"ט [מצווה פ"ד] מה שידעתו בשורש ההמצויה, ושמנתה כספים גם כן אחר אותו הטעם נמשך, ללמד נפשנו במדות המועלות מدت הנדריות ועין טוב, ונקבע לבכנו הבתוחן הגדול בשם ברוך הוא, ואז תקשר נפשנו לקבל טוב מאת אדון הכל כלול הברכה והרחמים. וגם נמצא גוזר חזק ומחייב של ברזל להתרחק ממאדר מן הגוזל וממן החמדה בכל אשר לרענו, כי נשא קל וחומר בנפשנו לאמר, אפילו הלהיו ממוני והגיע שנת השמטה אמרה תורה להשmitt בידו המלה, שלא לגוזל ושלוא להחמוס משלו לא כל שכן שראוי לי להתרחק עד הקצה האחרון.

והין חci מעין נדנליהס כי סוח הרכום, ונחמי רק לכמוכ נקיול, עיין נדנליהס.

ויעין עוד צורות ומומייס כמן ס"ק כ"ה, לדעמוoso ס' לולו מם
וכמיירנו נקיט דהמלה גונה, לנו סימנית ממומת, כיוון
דלאו טיט מלוי שundo לגוף מם, לנו ציון נם יוגט ולאין מכם מילן
סיוויקס, ע"ק, ומיליה מקוס לאילן.

ו) וכבר מגדמי לדון מי כומד רק ידיים מטולות, וננה יט קרנש ידיים טף נסכימים כל מורה לחי מכם, וולכמתן נקלות עוד יותר צוין אחר צבאותיו לאין שום גבול גבוי וברבב אוניברסיטאות ומוסדות-

מן צהמאנטי נגין, ומפואר נג'ם ופראט זמלהכ' וגטו'ו זקן.
אין מכם רך מלוא, נכל פקידון, וכן חוכות צחין מלוא כנון סכל
סכליה, וכן קומות כנון חונם ומופחה וכדומה, וכן כמושה, הכלל, כל
טהני נדרך בלילה, אין מכם, וכן הקפת מנות. וכל החוחית לה וקפן
מלוא מכם, ועין בכוף מכם כלון כי"ה וכמם"ע כלון ס"ק כ"ז שכם צו
קלה טעםיס על כל דליהו נטמת נקס קר"מ גס כנ, לך נוילה דגווילת
צמונג פול▷ בלילה מכם ולך▷ דרכ' למלי". וויהם קי▷ וקוף נמליה,
וינו▷ גור"ת רלו▷ בר"ג▷ גוטרבורגיות▷ און▷ לרבריג

ויש לנו מילוי מילויים נספחים לשלבם, וזה מושג על ידי סדרה של שלושה אמצעים:

1. **הנחיות**: מילוי מילויים נספחים לשלבם, וזה מושג על ידי סדרה של שלושה אמצעים:
2. **הנחיות**: מילוי מילויים נספחים לשלבם, וזה מושג על ידי סדרה של שלושה אמצעים:
3. **הנחיות**: מילוי מילויים נספחים לשלבם, וזה מושג על ידי סדרה של שלושה אמצעים:

הו הצעיר נושא ליטרטי אחד, שנקרא בפואטיקה "הו הצעיר". הוא מופיע במחזה כמי-הו של המחבר, והוא מושג במאמריו ובספריו על ידי מילוטים, אגדות וסיפורים. הוא מופיע גם במחזה כמי-הו של המחבר, והוא מושג במאמריו ובספריו על ידי מילוטים, אגדות וסיפורים.

כל קדילת יין כהנפדי, נאכ פיין מכם
מן טהורא, רק כל דרכן גמליאן וכוי' קיינען
לטחן מקומן פירושו צבמייטן לדגנאנן
לציטטן הכר'ם ממזולר דגדורי גאנען', ורכרא
הס מהמיגר ג'כ' נון סוכיר פירושו גולן, נולדה
דקונן כהר'ם דבצמייטן מן טהורא חיליגן
מושעל פירושו, ה'כ' כל לדמיטל גאנען
הס מהמיגר כל דרכן גמליאן וכוי' גאנען'

וזהנה כמהני בסכ"מ נס' סכ"ל יה' ס' סכ"ל דלינו מאי' צדי' דלאה
האנו לסת' מפלי, דלינו מאי' צדי' דלאה רק נzin פירושו, וכדעת ר' נצ"ק
טולח ר' נzin פירושו, וכדעת ר' נצ"ק דקפני ר' זמעון ורנן פליני. מה קפ' דקפני
דילן ח'ינו מוכם נס'יפן, דמלפ'ר קה' יט'ומיס מהן קילין פירושו ס' ס' כדעת
הרבמ'ג'ן נחלות טמן הכל יה' דקפני
נחלות טמ'יס ונטם ס'ק דילן ג'ס'
לסקפלי, מא' מ' כיו' דל' מכל נפ'ירוט דמה
בר' מ' קה' דקפני. וע'ין ברמ'ג'ס פ'יע'

מנדריס כ"ה [גמאנל עוז] לול סטראן נא
ליין לול אפיא גומאל דינן פאי לומפי נא
בקקס מטנא אס אטמא עאל וו מהלי נא
נמי קראם לול פסקה גנטפל וו

מנדריס פ"ה נמנדרל עותן לדען קדילו יהא חמס כקפני, וכמכן המכמי לוילן, כיוון לדען גבירה גבר מליח דין מהי דקפני נלי' צמעון ורבנן פליגו וכו'. ועיין בפרק מתרנה סס שמתמה טל ות מהלי' נל פסק כדנרי ר' צמעון, וככלנו נמי קר"מ נל פסק כקפני ולט עמד צהה, ו"ע.

וזה נהנה דין וזה למומיס לחן נמיין פירושו לדרך גמליאל וכו' והוא רק מיוםוםיס קפניש דנטס שין רנן גמליאל וכו', אבל לא ספקני ובצלאלמה נסחף ליטמעט מגוילם סכנתו דצטענו וווע, גודליך ה' גומיניס גולדליס, כיון לדען לאס מכמ' יווטה חיינו מצטטן ללן. על כרכן מטהטעט השם צמיהל פקר"מ מצולר דקפניש ניש דוקומ' צימומיס קפניש, ולט' פקניש לאהה כהקספל. ודנרי קרן סמאנר דמאנר ג'ג' טעס זיך, ג'ג' דלאספלי צנגל טעס זה (דר"מ) [דרנן גמליאל וכו'] מן סטורה חיינו מצטטן], ומטעט דרכן גמליאל וכו' מן סטורי מטהטעט כמו צקננמי נעליל, ו"ע. ועיין נמי יוקף כלון צאנטן עטס לדנרי רך"י סכנת עטס דיטומיס לחן נמיין פירושו לדרט"י מה ציריך מלהיאס, טל צנלו' קאי חיין מצטטן מהלי' דקפלי, וכמצע דמאנר' מה דמאנר' ספקני מסתננא דצבעיט פ"ז מ"ז, דלטמאנר' ליטומיס על נקי' מופוטויפום דנמי ריכ' הוופיט, וממייל' הילפיו לה סט' קיטומיס הסה הקמאניס, וטמה נן פרויזונל, חי מה ציריך מלהיאס צנלו' קאי חיין מצטטן מהלי' דקפלי, וטמא ציריך מלהיאס חיינו מצטטן מסתממת ה' דרכן גמליאל וכו', וטמא מה צנלו' געטמס געריך פרויזונל. ולי ג'ג' עטס צמיה דין גומיאס כל יומומיס נמא ציריך, קאו' קדין געטומס עטטס גס קן קיטים דין היליאס, דמאנר' צאנט. עכ"פ מהי לדען עדכט' מתקנה על קר"מ ארגנטו נעליל לדען הקטיל' כקפני, מנק על מה סכנת נמי' יופק לדנעה דין ות ממתנה דין. (ז) זה ישבייעת מטען כקפיט נטופה, כטמאנר' מהס נלט' רוחב' וכן מה נו' קודס בטנא גומיאלי' צבעיט נחלט הוחב' וכן מה נו' קודס

Minchas Chinuch assumes that a debtor who collects a loan after Shemitah is guilty of theft because the debt has automatically been cancelled. *Clearly, this is not like the opinion of the Yereim.*

ה' מהנהת חינוך תען אות ד'
בPsi שפיטו שגנבה חוב שלא נכתבע עלייו פרוחבל הו גולן, ודלא כשית
ה' יזקען ש' ה' פיטו אשן ישאות מאמלך

וועהמוד עדיין קיימ, מהלך שאלינו מיינט נטלאס וויאנו נכלען כה
דינעה דלווה רצען וויאן יטלאס, מהן צצט' טירליהס און
מאנטמאום דסוי כוממייל, נטלאס, גס טירליהס גה כטבּן מהלך
לעטמאל ערטמאל לו קומולא מנטמאטו טאי, חכט' מעיקר דיין
טנטטיאטה גה צוי כי לאס מולדת טנטטיאטה קפסיס, וויאנו דחובּ
דרטמל צו דיין טנטטיאטה מסקויל למולא למזעווע וויאן קטטא גראיך
נטטלאס, מהלך לאטמיט קוי ממוווען בל קומטמאטה.

יעזעין זמ"ה זמלוח טע"ז זנקט לדניל פצוט זמלוח
אנדרה פוכו נלהר קומיטא, מלבד מה שבעוד עלי
למי דלעג יוגע עופר נמי עט גוילא, ופצוט לי דייזה
בגדี้ייס כל גוילא דעלטהי, ומזה סכמג כן רק ממכלה
לדאנסאי מכם שטח מלון טוס לר' מפורה לדניל, וו"כ
כך מקוט למילוק ולטול דיליכ צו גוילא וכלהרמן,
למעיקר סדן טומס סיימון דל זמלוח הפליא נלהר
שמיעס וככל דיעו סוח לדקסור לגזותו מטוס לנו דלעג יוגע,
זוזה דק"י זטטלווא דקינץ זומער נו מכם מהי זיינו מטוס
דלוי נלו האידי עדרין סיינטלי גדיית מוח וטהקס מטוס גל
ונגו. וממילג מיטטס סיינט דברי רט"ז זד"ג נ"ז דלעג
טיטיך הכלך ק"ר דיניל דמלוחו ויסיג כוין דלעג זומנה סוח כי
האש פראען חוב, וליכט כוון טוס נלו דלעג מטמוד דסוי
מטעו זל מלוחה כנ"ל, וחכו סכמג רט"ז סס דלון כוון
מטוס נלו יוגע דלעג בכיר דיניל קמבע לי' ולו זומס מוב,
דליך זטטל זמלוח זמלוח זטטט מהי דאסיגו זטטנו גוועה סטוט
בדילך געל חובתו ליכט צו קלחו דלעג יוגע, ויכו זמלוחו
עד זיקלים לתמת לו כען נמיים ממנה.

זהו הינה סרכט'ה ממה למלין דמניעס שפרק
ב' יכל שמולא לגזום מזוזו, מוכחה דמכל קדיין
שפרק ב' יכל נ' ב' לאקנות ממון למון ולן וק'
הפקיע וממנו מגעלו ע"כ, להננס לפ"ד יכל מוקוס
לדברות רליימן, דברי שמי ניכר דעוס סחוב קיס וע"י
שפרק ב' מהיינן חוטו נקלם סחוב כיוון לדון כלן
איקולי זמייטה כדלהמן, ולכלהורה מדגמי הרכט'ה מזומר
כלן כדילגין, למנס דעתך ספייל יתכן לפלאס כי'לן.

ודאע"ג לחיים נגמר' דכאנומן לו גליק לומר צלי כן
ובמנתנו ה' נוּטָן לך, לדמםען לככל פקע מיזנו
לגמרי, וכלהורה זאו צלאג' כדריגו, מ"מ הרי נמי מה
בכללה סילחט נומר גמיהה דכרייך ודמי גרייס נומר
דרכך לנצח דממן נלו דוקה סוה, וכמו שצוחנו מדכרייך
לעדי, ומי"ע היה נהיין וגוטה דקצני דהוין פנוה נזין
לפננס יס' נומר כן דהה דקחנער גמינהה ה' נוּטָן לך סיינו

ע"י דין סמייטה, דכלחוורה כיוון לנו פקח מיזוט צל פלווה
בזאת שמדובר במקרה מיינט ומכמי מייב נטלים הם הוכיח
ה"כ דין סוף לכל מקרים מהם ספוחו סוף צכלן לנו
תגוזול, וכמו שכחצ רשות צפיהור קומתית בגמ', ולנו רק
דקיי צכלן לנו רצח ונמל י██████ס, וגו' ב:

ומאידך לי נימל כס"ד דטירטש, מ"ס מה צפקא זו
ההמראוניס מהן דהיהם נגם' סס לדחומר צהמאל
ה沽לוּתָה משמנת הני הַס מנהר טעפ"כ מקובל טימנו, וווקיפִּיאָר
רכז ותול לי עד לדחומר סכי, וכחג רצ"י סס ז"ל, הַס
סיס רועה למוור צו ימלנו על עז הַס גדרה ידו עד לדחומר
לן טעפ"כ עכ"ל, ווינו דממי המלוּתָה לכחות ען הַס גְּדוֹלָה
לטלאַם, וכנדֵר קאַזוּ חיך' מופער לנוֹת הַס שיטן לוּ ממנה,
דליין צכבר נצמנט סמוץ ווין כלען פלעון חוכ' לי הַס נמיינָה
ממןנה צענמלהָ, ה"כ חי צכלְלָה מלוֹס וויס'ק דק'י"ל לדְּלָה
קמי, וויפילו היilo טיס דק'ין דקמי ודחי דהקסו לעאות כנ
מאסן לוּ מהמוד ווינו צכלְלָה חמנקן.

ומדרש"י נרלה דמיון נועות כן לכתהילא, מהנס לפ' פק"ז דקליהם ניחת טוגה, דרכי רג'ן להפל שאלמר המלוא מכם הני דברי כי' רק מרד מלוא סחינו יוכלו עוד למטעו סחין, וכך מרד כלוח עטמו חכמי חי' מצאות נטהלה, וכשהוא מצלם דברי זה פלעון חוכ ולחין כהן לכפיה לנימית ממנה, ובודיל' אין כלין זוס לאסוק גול ענ' בתקון בסמלות נמס תלוקה מה פלעון דברי סממו צנו, וכן ליכת צוס לנו לדע מטעם כיוון דלין כלין נמיים מתנה כי הס פלעון חוכ.

ברם,eki יכול רצומת פליגי צוה וספלי לילך חיוב כלע
על הלאה לאטס הכהות, וופלי נדעת תירליהים ענמו
בממקמת דכרי לדורס טהור ממסמן חייל חילן חותם
מן' למחר טהור הקמלת מסמן חייל לילה צום חיוב כלע,
ומו שי קך כפי' דמלי לי' ככפי' נעל נמיינט מתנה לדחוק
מסוטס למ' ממואה, וכיוון דק'ייל' דמלוטו ויסיג למ' קני שי'
גול ממץ, יקעפה לך סמיינו למלות נעשות כן, ול'ע.

3

זה נראה לנו מזוהה בדמותו של מנהל כבנין
כילדיהם, ונעולם אין לנו חיבת נכסים כלכלן,
ג"מ נמלת למדת כדעט רצוי" דעניך כסילכון דכמיטא
ה' נמלת כלל שתחוו נפקע כמו צמחייה, ולט' מושב
גוממי ממונו כל קלוות, הילג דחל דין סמייטה על שחוב
היכר למלואו למוצע ולגוזם שתחוו אונסמן ואין קלוות חייכ
היכר למלואו, הילג עונס הממון המכמי כי ממונו ערך קמלוּת

Further Iyun: Rav Nachum disputes the assertion of the *Minchas Chinuch*, claiming that even those who don't agree with the opinion of the *Yereim* do not consider the debt to be spontaneously cancelled.

ל יתר עיון: שיעורי רבינו גיטין סימן ז ענף ג
חולק על המנתה חינוך הנ"ל, אך לא כי"ל כהיראים מ"מ י"ל שהגובה חובו אחר שמיטה
איו... נל' רשות

פרק כד

סדר עיריכת פרוזבול – להלכה ולמעשה

א. המלה בא לפני שלשה תלמידי חכמים היודעים וمبינים את עניין הפרוזבול (א) ואומר לפניהם: "מוסרני לכם הדיניים שככל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה".
אנה רשותה
1234567

ב. שלשה הדיינים ראוי לכתילה שלא יהיו קרובים למלה או לולה (ב), וביתר יש להקפיד שלא יהיו הדיינים קרובים בין לבין עצם (ג).

ג. בשעת האמירה יושבים שלשה הדיינים, והמלוה או שלוחו עומדים (ד).

ד. יש שנגנו (ה) לפרט את שמותיהם של הדיינים בעת האמירה, ואחרים סוברים דסגי באמירתו: "מוסרני לכם הדיניים" (ו).

(א) ראה לעיל פרקטו על הדיינים הרואים לעשות פרוזבול. ואלו שמקפידים למסור את חובותיהם זוקא לב"ז חשוב, ילכו לב"ז החשוב ביותר באותה העיר ויערכו לפניהם את מסירת החובות והפרוזבול. אלו שרצו למסור את החובות לב"ז חשוב שבעיר אחרת ינагו כפי שמבואר להלן סעיף כ.

(ב) וכמו"ש לעיל בפרקטו סעיף ז.

(ג) כ"ה שם סעיף ת.

(ד) כ"ג לכוארה בכל מעשה ב"ז וכדיותא בשוו"ע חנ"מ סי' יז סי' א' וס' ג' ובנו"כ שם, וכן שמעתי ממך בעל שבט הלוי שליט"א שמרן החזו"א זצ"ל הקפיד לנוהג כן, כשערן את הפרוזבול בפניו. אך כמשמעות דבריו לפני פניהם או שלשה בתורת עדות על המסירה בודאי אין צורך לעמוד.

(ה) עיין בסוף ספר ארחות רבינו חי"ב עמי שפה שכן נהג בעל הכה"י באותה שנה, ועיין להלן.

(ו) כן נהג מרן החזו"א כמובא בספר הניל עמי שצ, ויעיין עוד בזיו הימ פ"י הל"ב סק"ה שנקטכו בפשיטות.

ה. אך אין צורך לומר את שם העיר והמקום בו הם נמצאים, אלא אם נעשית המסירה שלא בפני הדיינים (ז).

ו. לדעת הסוברים דיש להזכיר בשטר הפרוזבול את שמותיהם של הלוויים, שחביבים לו כ�וף (ח), יתכן דיש להדר ולפרט את שמות הלוויים בעת האמירה בפני הדיינים.

ז. יש מי שהקפיד (ט) להדר ולומר את הנוסח הניל גם בצורה נוספת: "מוסרני לכם הדיינים כל חוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצה".

ח. אחרי כן כותבים לו הבית דין את נוסח שטר הפרוזבול שבו מופיעים שמו של המלווה ושם אביו והבי"ד מאשרים בשטר זה שהמלואה אכן בא לפניהם וامر בפניהם את נוסח מסירת החובות וכתוואה מכך نتيפה כוחו לגבות את כל החובות שיש לו באותה שעה, – אבל לא חובות שיתחדרו לאחר עיריכת הפרוזבול (י). [נוסח הפרוזבול המדויק מופיע להלן ב"נוסחאות פרוזבול להלכה ולמעשה" סי' א].

ט. בנוסח השטר יש למלאות את שמותיהם של הדיינים ואת המקום שהם נמצאים שם.

י. כמו כן יש להוסיף בסוף השטר את התאריך המדויק של מסירת החובות ועיריכת הפרוזבול, – יום השבוע ויום החידש והשנה למנין בריאת העולם. [יש הכותבים בקצרה: כי"ט يوم לחידש אלול תשנ"ד, וכדומה] (יא).

יא. יש כותבים בסיום נוסח השטר תיבות: הכל שריר וקיים.

(ז) כי"כ במשנה כסוף סי"ט פנים מאירות סkap"ה.

(ח) ראה בנידון זה לעיל פרק כב סעיף ו.

(ט) עיין בקריינא דאגנרטא ח"א סי' קנא וכן בארכות רבינו ח"ב עמ' שפ.

(י) על החובות שיחולו לאחר עשיית הפרוזבול יצטרכו לעשות פרוזבול נוסף, או שילוח אותם באופן שלא תהא השביעית משפטותם וכדלהן סעיף ז.

(יא) במקרים מסוימים ראוי אף להוסיף את השעה המדויקת וכدلעיל פרק יח סעיף

יב. לאחר מילוי כל הפרטים דלעיל, חותמים הדינים על שטר הפרזובול, כל אחד מתחת לחברו.

יג. יש להකפיד שלא יהיה ריווח של שני שורות בין סיום השטר לתחילת החתימות (יב).

יד. יש נוהגים שהדינים מוסיפים לאחר חתימות תיבת: "דיין" (יג).

טו. אם כותב השטר בלשון עדים (יד), אומר תחילת לעדים: "היו עלי עדים שאני מוסר לדינים שכחוב שיש לי שאגבנו כל זמן שארצחה", וכותבים לו את שטר הפרזובול בנוסח שיווא להלן בקונטרס הפרזובול סי ט, וחותמים עליו העדים ומוסיפים לאחר החתימה תיבת "עד" (טו).

טז. ישמור המלה היטב על שטר הפרזובול שלא יאבדנו לכל הפחות עד שקיעת החמה של ליל ר'יה (טז).

יז. לאחר עריכת הפרזובול אם ילווה מעות אחרים ואני רוצה

(יב) ראה בספר סדר כתובה כהכלמה פ"ג סעיף ט. אם יש בשטר הפרזובול מהיקות או תלויות יתכן שיש לקיימים בסוף השטר כדת וכדין קיומ מהיקות ותלוויות. יעינן שם בפי'ב בארוכה. [מייהו אפשר דפרזובול עדיפה ממשם דעתן אדם לומר פרזובול היה בידו ואבד, ועינן לעיל פ"ח סי'ו, בהערות, וצ"ע].

(יג) כן משמע בדברי הסמ"ע בחומרם סי' סז סקל"ח ועוד. אך הרבה אין מקפידים בזה, וצ"ע בטעמא דAMILTA.

(יד) ראה לעיל פרק יד סעיף ג' בנידון זה, וכן בשוו"ע שם סכ"א.

(טו) עיין היטב בסמ"ע שם. [יש מוסיפים לפני החתימה תיבת: נאם, וכי'ה בשוו'ית ראשית בכורים ח"ב סי' א וכן בעוד נוסחים שונים. ועינן שו'ית זכר שמחה סי' רט ובסדר כתובה כהכלמה פ"ח סעיף קו, כז].

(טז) יעינן בcptור ופרק נ שכתב להדייא: "ווצריך הפרוסבול להיות קיימ שלא יקרע כל שנת השבעית, כי השבעית בסופה משפטת", [וઆ"ג דלדעתו יש לכתוב את הפרזובול לפני תחילת השנה השבעית, עכ"ז יש לשמרה עד לאחר כלות השנה], וכ"מ בדברי הר"ש משאנץ והר"י בן מלכי צדק שביעית פ"י מ"ה, עיישייה.אמין בשוו'ית תורת חיים ח"ב סי' ל וכן בשוו'ית מהרי"א לר"י אסא"ד ח"ב סי' קעט פסיקה ליה דשפיר מהני בדיעבד אפילו אם נאבד הפרזובול לפני תום השנה, ועינן היטב בקובץ תשובות ח"ס סי' פו, וצ"ע בזה. ועינן עוד בדברינו בשביבי אש להלן סי' כה.

בגידון חובות שנגבו באיסור לאחר השמיטה

הרבי שלמה ולמן אויערבאך פעיה"ק ירושלים טובב"א

ב"ה, יום י"ג מרחשון תשנ"ד

למע"ב הרבי הגאון המובהק מו"ר שמואל אליעזר שטרן שליט"א.
אדשא"ט וש"ת בכבוד ויקר כדרחי הנני מшиб לו בקיצור על דבריו החשובים
שבמכתבו היקר שקבלתי אותו במועדו, ויאמר נא סלחתי על איחור תשובתי עפ"י
סדר אותיותיו המהכימות.

א. ברור הדבר כמו"ש כי"ת שהולה ודאי נאמן לומר متى נכתב הפרוזבול, וגם
אנכי בעני לא רואה שום צורך בכתיבת השעה, וגם אם המלה רוצה להדר
ולקיים שמיטה כספים כהלכה הרי יודע בעצמו שהולה רק אח"כ, אך הלשון
של כת"ר קצת לא מובן לי במ"ש "אין כח הפרוזבול חל אלא ככלות היום",
הרי ודאי חל מיד כמשמעותו לבי"ז לעניין זה שסוף היום של שביעית לא
תשמט.
1234567 נ"ה

ב. בוגע לבורי תשובה, לכואורה המלה שהוא מוחזק יכול לומר קים לי
כהיראים שהتورה רק מחייבת את המלה לומר שהוא משפט אבל אין זה
כל אפקעתא דמלכא, אך כיוון שכולם חולקים וסוברים דמילא פקע החוב
אפשר דלא מציא לומר קים לי. אך יתכן דכיון שם התנה שאתה אל
תשטני בשביעית הרי אין שביעית משפט, והרי אונן סהדי דבשעת ההלואה
אם הי"ז אומרם להם שביעית משפט ודאי שלא היה מלווה והלואה היה
ודאי מסכימים ללוות גם על דעתו שהיא חייב לפrou את החוב, ומעתה
כמו שבחו"ל אף גם להטועים שלא נהג שם כלל דין שמיטה, אפי"ה
גם נזכר האי טמא משום דאונן סהדי שהי' רוצחים בתנאי שאתה אל תשטני
שביעית, ולכן אף שהרכבו לתמונה על זה מ"מ לעניין זה שלא יתחייב
להחזיר אפשר דסגי בהכי, גם יתכן ד אף שהמלוה הוא עבריין אבל עכ"פ
בעליהם הוא על כספו ואם היו מזכירים לו עניין של שמיטה היה ודאי
נהג כבלייל ולא היה מלווה, וא"כ אפילו אם הלואה היה בא בשעתו
בטענה של שמיטה החוב, אפשר דיש מקום לדון דחשייב כאילו הלואה גזל
מןו את הכספי וגזילה אינה משפטת כיון שברור הדבר דארעטה דהכי לא

ליתר עיון

Further Iyun: Rav Shlomo Zalman considers the ramifications of one who becomes a Baal Teshuva after having missed Shmitah without writing a Pruzbul.

יתר עיון: ספר שמיטה כספים כהלכה סימן ג'
בעניין סיור בעלי תשובה וחובותיהם לאחר שמיטה, הג"ר שלמה ולמן אויערבאך זצ"ל מצד
כמה צדדים אם צריכים להחזיר החובות שעברו עליהם שמיטה. וע"ש שם סימן יד תשובה
אורוכה מהנגר"מ קלין זצ"ל בעניין זה.

ה' מלווה, ובנדון שכזה הרי גם סגי בדעתו של המלווה בלבד כמכואר בכתובות מ"ז ע"ב תוד"ה שלא ובב"ק שלهي פרק הגוזל כיון שתליי בדעת המלווה בלבד, ובפרט שגם הלوة היה ודאי מתרצה וא"כ אפשר דחשייב כאילו התחייב.²²² וקצת דוגמא מאתרוג בי"ט ראשון של סוכות שאfilו אם לא התנה ע"מ להחזיר אנן סהדי דחשייב כהתנה וה"ג גם כאן, אך לכואורה קשה דא"כ נימא הכי גם בתנאי של על מנת شبיעית לא תשמט דהרי זה חשיב למפרע בגזילה ועיין בזה במשנת במנחת שלמה עמוד תפ"א מד"ה ונמצא וכ"ר, אך אפשר דמי שיוודע משביעית לאו כל כמיניה להתנות גנד התורה ולומר شبיעית לא תשמט משא"כ בעברינוים שאיןם יודעים כלום ויש אפשרות באופן המותר מה טעם לא נאמר שלא חשיב כמתנה ע"מ שכותב בתורה. רأיתי כי הארכתי בזה שגם אני מסופק מادر בזה ועדין צ"ע.

ג. נלענ"ד דאפשר שהזמן של שבועיים לאחר התביעה דומה קצת למתנה עם הלوة שלא יתבענו דפסק הרמב"ם בפ"ט ה"ט דשביעית משmetת, או אפשר דחשייב בתוך הזמן כסתם הלואה שלשים يوم דאף שאין המלווה רשאי ל佗בעו מ"מ מסתבר שם הוא זוקק לכסף והלווה יכול بكل לפרווע דשפיר צריך לפרווע כי אין זה ממש כקביעת זמן אשר בתוך הזמן חשיב קצת כאילו לא חיב, ומיהו אם קבוע זמן הפרעון כשיעור את בנו או כשיעור לקנות בית אפשר דחשייב ממש כקביעת זמן אך הטעם שכחכ בת"ר מפני שהוא יכול ל佗בעו קודם דחשייב משומן כך כחוב שבא לכל נגישה, דחוק הוא בעני דמ"מ כיון שלא תבעו עוד לפני ר"ה הוילו כאילו עדין לא הגיע הזמן.

ד. חושبني דהמחאה [שיק] חשיב קצת כגבוי, שהרי המלווה יכול מיד להעבירו לאחר לפרווע בו חוב או لكنות בו צרכיו וגם אפשר דחשייב עכ"פ כמשכון דין שביעית משmetת.

ה. ועל מ"ש [בעניין אותו שנוהגים בנוסח הפרוזבול של בעל התromoות, שיש בה הקניית החובות אגב קרקע, ולכן יצטרכו הב"י"ד לעשות כן לצורך זכיית הקרקע] נראה דהאודיתא של מסירת החובות לב"י"ד שפיר מהני ואין זה קשר כלל עם זה שהוא חב כדי להלוים شبיעית לא תשמט, ורק בקשר להקנתה קרקע להלווה שפיר דנו הראשונים דלגביו הלوة אין זה זכות אלא חוב.

**בכל חותמי טובה וברכה
שלמה ולמן אויערבאך**

ואע"ג דכשמוני ע"ג יתדות הו כחלוש וכשבת (פא), אפשר שלענין פרוזבול הקילו עי"ש. וי"ל דזהו ג"כ מוקלי פרוזבול דסגי בגילוי דעת להקנות חובותיו לב"ד או למסור הودעה שהוא רוצה לגבות חובו. וממילא י"ל דמועיל בזה גם שליחות, דגם ע"י שליח איכא עכ"פ גילוי דעת, והוא דלא מהני שליחות בדייבור פה לדעת החת"ס והבית מאיר ז"ל, הינו רק הicy שהדייבור בעצמו פועל את הדין, אך בעין שבעל הדבר יאמר את הדייבור ולא מועיל האמירה ע"י שליח, אבל דייבור שאינו פועל את הדין אלא שעשו גילוי דעת י"ל דשפיר מהני ע"י שליח.

כב. ולענין השאלה אם יאמר השליח אני מסר חובותיו של המשלח, או שיאמר שפלוני המשלח ציווה להודיעו שהוא מסר חובותיו, הנה וודאי נראה פשטן שאין שליח יכול לומר שהוא מסר חובותיו של פלוני לב"ד, כי שליח מעולם לא קנה את חובות עד שיוכל למסרן לב"ד, וכמו שכחוב הרא"ש בבא קמא (ע.) שאין אדם יכול להקנות לואותו לחבירו ואפילו אגב קרקע עי"ש, ועיין טור וב"י ח"ו"מ (ס"י קכ"ב), ונמצא שהשליח לא קנה את חובות מעולם, ואין יכול למסור את חובות של פלוני לב"ד, שהרי החובות איןן של שליח הוא באמירת המשלחת, וכשהוא מר בשם המשלח אני מסר את חובות להב"ד ליהו כאילו המשלח אמרו, נראה דזה איזו, רהשליחות על נוסח האמירה הוא שליחות על מיili בعلמא דודאי דלא נעשה שליח לכולי עלמא. ועל כן דיק מהרייק"ש המובא בברכי יוסף שם "מהכא משמע דליתה ע"י שליח שיאמר לדיניים פלוני מסר לכם כל חובותיו שאין כאן מסירת חובותיו אלא מסירת מיili", ומשמע דאף אילו היה כאן מסירת חובותיו, לא היה מועיל אלא אם יאמר שפלוני מסר חובותיו. וגם הברכי יוסף שם שכחוב דמועיל שליחות, נקט לשון זה עי"ש. ולמעשה נראה, דמהיות טוב שם אינו יכול לבוא בפני ב"ד לעשות פרוזבול, יאמר בפני שני עדים דמהני לדעת הרמ"א (ס"י ס"ז ס"כ), ולדעת ס' שורי צדק מועיל בדייעבד גם בין לבין עצמו, ונראה דעתך לומר בפני שני עדים מלשלוח שליח לב"ד, כי אין לנו ראייה מכרא שמועדיל שליחות בפרוזבול גם לדעת החת"ס ובית מאיר ז"ל. ואם עשה שליח, יאמר השליח שפלוני שלחו לומר ולהודיע שפלוני מסר חובותיו לב"ד, וזרוקה מסירות חובות, דבכהאי גונא תועיל שליחות אף לדעת מהרייק"ש. והשי"ת יצילנו מן השגיאות ויראנו בתורתו נפלאות.

ידידו דושת"ה חותם בברכת התורה וכטו"ס

נתן געשטעטנער

Further Iyun: If one appoints an agent to effect a Pruzbul on his behalf, the Poskim deliberate exactly how he should express this intent to the Bais Din.

יתר עיון: ספר שמיית כספים בהלכתה סימן כד אות כב תש"ה הגור"נ גשטענער ז"ל בעין פרוחבל עלידי שליח, מבאר הנוסח שיאמר לדיניים.

Shemitah & Pruzbul Part I Shiur

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY SHIUR VIDEO

THE ANNULMENT OF ONE'S DEBTS:

While those of us living in the diaspora do not have the merit of observing the laws of *shemitas karka'os*, we still are able to connect to *shemitah* through the mitzvah of *shemitas kesafim*, which does apply outside of Eretz Yisroel.

In addition to the prohibition of working the land of Eretz Yisroel in the seventh year, the Torah tells us that all outstanding debts become annulled and can no longer be collected at that time. Interestingly, the Torah does not speak about *shemitas kesafim* in the same Parshah where it speaks about *shemitas karka'os*. The laws of *shemitas karkah* are in Parshas Behar, while the laws of *shemitas kesef* are found in Parshas Re'eh, where it says that one must do a *shemitah* on his loans at the end of the seventh year. The root of the word *shemitah* is "shamot", to abandon. Thus, the verse is telling us that one must abandon his claims to his outstanding loans at this time. In addition to a positive commandment (*mitzvas asei*) to abandon the debt, the Torah also states a prohibition (*mitzvas lo sa'aseh*) to collect on a loan.

THE TORAH'S ECONOMIC PERSPECTIVE:

When we examine the verses in Parshas Re'eh, we see that the Torah is detailing an economic perspective that Jews are expected to have. This Parshah is the sole place in the Torah where the mitzvah to give *tzedakah* to poor people and the prohibition against being tightfisted and ignoring their needs are mentioned. The Torah states that there will always be poor people amongst us, and one should, therefore, open his hand to provide for them. It further states that there is a mitzvah to lend money to one's fellow Jew. The Torah goes on to add that it is prohibited to refrain from lending money out of fear that *shemitah* is approaching and his loan will be erased, which will cause him to lose his money. The Parshah concludes that even if one loses his money, he should not be upset because Hashem is in charge of who has and doesn't have money, and He will grant success to all those who follow His laws.

In short, all of these monetary mitzvos are to be viewed in the context of a Jew's obligation to recognize that everything in this world really belongs to Hashem, and not to us. Therefore, one should use his money to help others, as this is the reason Hashem gave us the money in the first place, thereby appointing us to be His agents to use it properly. In this way, *shemitas kesafim* is very similar to *shemitas karka'os*. One is commanded to let the land lie fallow for one year out of every seven as a sign that he recognizes that the land is Hashem's. So too, one is obligated to abandon his debts once every seven years as a sign

that he recognizes that the money is not truly his.

This concept epitomizes the Torah's entire economic outlook. Although one is not required to lend out his money if he needs it for himself, if he does have the ability to do so, he should lend out the money altruistically, without any agendas of how he can capitalize on the loan. If he was unable to collect the loan before *shemitah*, he should realize that he has not lost anything, as the money always belonged to Hashem and was never really his in the first place.

In this regard, the Chinuch speaks extensively about the topic of *chemdas hamamon* (the lust for money). He says that the negative trait of *chemdas hamamon* does not refer to someone who uses his money to purchase nice things for himself, such as a nice house or material possessions. While a drive for materialism is not an ideal lifestyle for a Torah Jew, it does not fall under the category of *chemdas hamamon*. When the Torah speaks about this negative trait, it is talking about someone who simply desires money in order to hoard it and accumulate more and more. The Torah chastises someone who stockpiles money in this way and says that he should not be so tightfisted and, if he does have the money, he should lend to others who need it.

After stating that one should not pressure a Jewish borrower to repay a loan if he doesn't have the ability to do so, the verse states that one should pressure a non-Jewish borrower. The Ramban understands that the Torah is not commanding a lender to pressure a non-Jewish borrower; rather, it is stressing that one should not be aggressive when collecting a loan from a fellow Jew because he should empathize with him and feel his pain. On the other hand, one does not need to have this level of empathy for a non-Jew and he may collect from him without any guilty feelings.

PRUZBUL:

The Mishnah in Maseches Sheviis discusses a time when people were struggling and found it difficult to lend money to others. Since most people were struggling themselves, it was hard for them to lend money when they knew the loan might be annulled by *shemitah*. In the face of this challenge, Hillel Hazakein instituted the concept of *pruzbul* as a means of allowing loans to be collected even after *shemitah*. Hillel felt that it was preferable to find a mechanism to circumvent the laws of *shemitas kesafim* and allow for loans to be collected, rather than for people to stop lending altogether.

The way that *pruzbul* works is a subject of much discussion in the Rishonim. Some opine that if *shemitas kesafim* today would

be a *d'oraysa*, it would not be possible to get around it. They say that the only reason it works is because *shemitas kesafim* in our times is only a *d'rabanan*.

The basis for this notion is a statement in the Gemara that *pruzbul* is effective because *shemitas kesafim* today is only a *d'rabanan*. One explanation offered for this is because *shemitas karkah* today is a *d'rabanan*, and *shemitas kesafim* is only a *d'oraysa* when *shemitas karkah* is a *d'oraysa* as well. Another reason that is offered is that *shemitas kesafim* only applies in times when *Yovel* is practiced, which is not the case in contemporary times.

According to these Rishonim, since we see from the Gemara that *shemitas kesafim* is only a *d'rabanan* today, it is possible to institute *pruzbul* as a way around it. If it would be a *d'oraysa*, that would not be possible.

It must be mentioned, however, that not all Rishonim agree that *shemitas kesafim* in our times is a *d'rabanan*. While the Gemara seems to indicate that, some Rishonim learn that it is only a thought of the Gemara, and the conclusion of the Gemara is that it is a *d'oraysa* even today.

THE MECHANICS OF A PRUZBUL:

The basic explanation of how *pruzbul* works is that one gives over his debts to *beis din*, who are permitted to collect them. We find in regards to numerous types of debts that one can give them over to *beis din*, which makes them easier to collect. There is a general rule of "*hefker beis din hefker*", which means that *beis din* has the right to issue monetary rulings, taking money from one person and giving it to another as they see fit. Because of this rule, *beis din* can still collect a debt without it being erased by *shemitah*, as they always have the power to remove money from one person's possession and give it to another. Accordingly, if one gives his debts over to *beis din* with a *pruzbul*, they are always allowed to collect it. When the lender later goes to collect the debt, he is only acting as the agent of *beis din* to do so, and they then allow him to keep the money that he collected on their behalf.

WHY WERE THERE NO PRUZBULS IN SPAIN?

While it is standard practice today for everyone to write a *pruzbul*, the *Tur* says that for hundreds of years it was not customary to write *pruzbuls* in Spain. It is unclear why they did not have this practice and how they were permitted to collect debts after *shemitah* without a *pruzbul*. The *Aruch Hashulchan* offers a number of suggestions:

1. Firstly, he says that there is a minority view in the Rishonim that *shemitah* does not apply today at all (not even *m'derabanan*). This opinion held that both *shemitas karkah* and *shemitas kesef* only applied when the *Bais Hamikdash* stood. Alternatively, they held that *shemitah* only applies in *Eretz Yisroel* and the surrounding areas, but not in other lands. For some reason, Spanish Jewry may have relied on this minority opinion.
2. Another possible explanation is that *pruzbul* only works if

the local *beis din* has real authority to take money from one person by force and give it to another. Our *batei din* may not have the capacity to do that, and the *batei din* in Spain may not have had that power either. Since Spanish Jewry understood that it was not possible for them to rely on a *pruzbul*, every loan that was given was on the condition that it should not be erased by *shemitah*. The Gemara in *Makkos* says that such a condition does work, and if a loan is given with such a stipulation, a lender may collect his money after *shmitah*.

In any case, the Rishonim denounce the practice of not writing a *pruzbul* and say that everyone should write one.

A "NORMAL" COLLECTION:

We can see from Chazal that when the institution of *pruzbul* was established, it was done in such a way that it should look like a "normal" collection of a debt. A lender usually does not give a loan unless the borrower offers some form of security to back him – for example, if he owns a piece of land that can serve as security on the debt that can be impounded if he doesn't pay up. Because of this, Chazal say that the borrower must own some land in order for a *pruzbul* to be valid.

It has been suggested that the reason *pruzbuls* were not written in Spain was because the Jews of that region did not own land; therefore, a *pruzbul* would not be effective. Instead, lenders simply waived all their claims to their outstanding debts at the end of the seventh year.

WHEN TO WRITE A PRUZBUL:

Most Poskim say that loans become voided at the end of the seventh year; therefore, the *pruzbul* should be written at the end of *shemitah*. The *Rosh*, however, says that one should write his *pruzbul* before the beginning of *shemitah*. The *Rosh*'s opinion seems to be that although the borrower is only absolved from paying at the end of *shemitah*, some sort of inability to collect is placed on the lender at the beginning of the year.

The *Ketzos Hachoshen* explains the opinion of the *Rosh* that there are two separate issues at hand. At the beginning of the *shemitah* year, a prohibition against collecting the debt goes into effect; however, the debt still exists until the end of the year, when it becomes absolved completely. Similarly, the *Minchas Chinuch* writes that if one uses the court system to collect a debt after the end of the year, he has transgressed the prohibition of theft, because the debt no longer exists and therefore, he must return the money to the borrower. Later *Acharonim* disagreed, and state that although the lender transgressed a prohibition by collecting the money, the debt still exists and taking the money is not theft; thus, there is no obligation to give the money back once it is collected. Although the *Yereim* is the only *rishon* who states outright that a debt still exists even after *shemitah*, there are indications in some additional Rishonim to that same effect.

The custom amongst those who are stringent is to write two
(continued on page 35)

(continued from page 36)

pruzbuls – one at the beginning of the year and one at the end – in order to fulfill the Rosh's opinion. Another reason to do so is because there is a debate amongst Rashi, Tosafos and the Ramban in Avodah Zara regarding how to reckon when the *shemitah* year is. According to one opinion, our calculation is actually off by one year, and *shemitah* should be the year before. While we would not be stringent on the farmers and ask them to observe two consecutive years of *shemitah* because this is not plausible, it is not that difficult for people to write two *pruzbuls* in order to fulfill all the opinions.

THE PROCEDURE:

The basic procedure of *pruzbul* is for one to declare in front of a beis din of three men that he does not want his debts to be cancelled and, therefore, he gives them over to the beis din. The beis din can be made of *hedyotos* (non-experts).

He then makes a *kinyan* (an act of transferring ownership) to give over the debts to the beis din, and they grant him the right to collect the loans on their behalf. They affirm the process by signing on the contract.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit:

www.baishavaad.org/yorucha-topics

Or signup to receive them via whatsapp: ☎ 732.232.1412

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

MISSION

*To facilitate and provide a framework
for the frum businessman to gain the
in-depth halachic knowledge he needs for
contemporary business dealings.*

*Through increased knowledge and guidance,
Yorucha will elevate the frum public's
adherence to halacha as it pertains to
choshen mishpat and standard business
practices.*

What

This ambitious project will harness the collective expertise of a team comprised of advanced talmidei chachamim, experienced, seasoned Dayanim, that are well versed in corporate practice and common business norms.

Collaborating with a talented group of editors and writers, they have created a syllabus and curriculum of study, with accompanying shiurim and personal guidance, enabling participants to have the tools to proclaim with confidence, "Yes. Nossasi venosati be'eminah!"

How

The core curriculum is segmented in modules, and can be learned as an individual self paced; or, participants can join chaburos coordinated by the Bais HaVaad for those that desire group study. Page by page, step by step, the learning will be facilitated with a daily audio "Blatt shiur" guiding the participant through the sources as well as a weekly video shiur presented on each topic by Dayanim that will share fundamental and practical applications of the sugya covered.

Daily practical Q&A applications of the subject matter will be offered alongside through the Business Halacha Daily series.

Why

As participants amass a broad and deep knowledge on an academic level directly from the source — coupled with real life scenarios presented by experienced Dayanim — they will acquire the clarity to determine not only what is a **הלכה**, but, more important - why.

Only through **עמלות בתורה** — understanding the fundamentals of the subject — can one truly appreciate and internalize what defines right and wrong.

Fulfillment and satisfaction in the realm of the divine is like no other. A *mesayem masechta* revels in the transcendent feeling of his accomplishment. Truly sublime and the envy of his peers.

Contemporary businessmen have their own, unique, 'siyum hashas' at the completion of Yorucha curriculum. It is the moral imperative of a frum yid, and now accessible to all.

The *hadran alach* of Yorucha is the ultimate badge of honor and medal of distinction for the businessman of our times.

Similar to a sofer who, with his intensive knowledge of hilchos safrus, is confident and secure in the propriety of his profession; so, too, businessmen will gain the peace of mind knowing with conviction that they ply their trade *be'eminah uveyosher*.

Core Curriculum

(subject to change)

PART I Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
  - › Obligation to Adhere to Civil Law
  - › How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
  - › What Constitutes a Minhag
  - › How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1

- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2
- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
  - › Backing Out
  - › Where Backing Out Causes a Loss
  - › Working Pro Bono and Hiring Jewish
  - › Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
  - › Understanding Asmachta
  - › Agreements and Kinyan Devarim
  - › The Halachic "Agreement Validation" Clause
  - › Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
  - › Structuring
  - › Legal Entities and Trusts
  - › Management
  - › Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
  - › Ani Hamehapech
  - › Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
  - › Mechusar Amana
  - › Mi Shepara
  - › Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 3

* Number of weeks for this topic

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser - 8

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Pruzbul and other Shmitah Topics

Winter 5782 (Leap Year) 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Collections and Bankruptcy- 2
- Ribbis 101 / The Basics - 4
- Ribbis by way of Commerce -4

Winter 5782 - 2nd Semester - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 3
- Din and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Quitting, Firing, and Severance - 2
- Partnership Dissolution - 2

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Maintaining a Facility on Pesach

Summer 5782 - Final Testing and Review

PART IV Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- More In-Depth and Intricate Learning of Previous Topics
- Nizkei Shcheinim
- Mazik, Garmi, and Halachic Torts
- Hashavas Aveida
- Mitzva of Lending
- Yerusha and Trusts
- Trustees and Executors
- Shomrim and Fiduciaries
- Shluchim and Agents
- Harsha'a and Power of Attorney
- The Shibuda D'Reb Nosson Law
- Hefker, Pruzbul, and Other Choshen Mishpat Topics

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen
- Employment Training
- Facility and Housekeeping
- Compliance and Fiduciary
- Partnership and Employment
- Medical Issues

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bese'ah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika: Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two
- Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devarim
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

CURRENT YORUCHA CHABUROS

BELLE HARBOR

Congregation Bais Yehuda
R' Dovid Semel

BROOKLYN

Bais Aharon (Felder's)
Rabbi Heshy Wolf

Flatbush Park Jewish Center
Rabbi Eli Moskovitz
Rabbi Yisroel Perelson

Yad Yosef Torah Center
Rabbi Eddie Kassin

CATSKILL REGION

Tamarack Hills - Ellenville
Rav Dovid Grossman

CHICAGO

Agudas Yisroel of West Rogers Park
Rabbi Moshe Scheinberg

CLEVELAND

Beis Doniel
Rabbi Dovid Aron Gross

DALLAS

Congregation Toras Chaim
Rabbi Yaakov Rich

DETROIT

Lakewood Kollel
Rabbi Boruch Miller

FAIRLAWN

Rabbi David Pardo

FAR ROCKAWAY

Khal Zichron Moshe Dov
Rabbi Ahron Stein

Sulitzer Bais Medrash
Rabbi Avrohom Hartman

GATESHEAD, UK

Rabbi Dov Oppenheimer

GIBRALTAR

Massias Hall
Rabbi Rafi Bitan

JACKSON

Khal East Veterans
Rabbi Baruch Issac

LAKEWOOD

Bais HaVaad
Rav Dovid Grossman

Bais Medrash Ohev Yisroel
Dayan Shmuel Honigwachs
Reb Shaya Ellinson

Bais Medrash of Chestnut
Rabbi Yosef Greenfeld

Bernath and Rosenberg
Rav Baruch Fried
R' Yossi Schuck
R' Yehoshua Wolf

Bitbean
Rabbi Aryeh Caplan
R' Ephraim Arnstein

Clearstream Chabura
Rabbi Yosef Fund
R' Yitzzy Rosenbaum

Kehal Nachlas Yaakov
Rabbi Mayer Boruch Turin
R' Moshe Netzer

Madison Executive Offices
Rabbi Daniel Dombroff

Minyan Avreichim Sefaradi
Rav Ariel Ovadia

LAWRENCE

Heichal Dovid (W)
Reb Yakov Lowinger
Rabbi Mattisyahu Blumenthal

Yeshiva Gedolah Ateres Yaakov
Rabbi Yisroel Gold

LOS ANGELES

Bait Aaron Torah Outreach Center
Rabbi Moshe Nourollah
R' Avraham Hirshberg

Kollel of LA
Rabbi Zalmen Frager

LIDO BEACH

Lido Beach Synagogue
Reb Yakov Lowinger

MINNEAPOLIS

Minneapolis Kollel
Rabbi Maeier Kutoff
Rabbi Binyomin Stoll

MONSEY

Brisker Kollel
Rabbi Michoel Illes

Congregation Torah Utfila
Rabbi Moshe Langer

Haverstraw Community Chabura
Rabbi Tzvi Rubin

Khal Chaye Avraham
Rav Yecheskel Spitzer
Rabbi Eli Moskovitz

Monsey Night Kollel
Rabbi Yisroel Sapirstein
Reb Shimon Marlin

Zichron Yakov
Rabbi Yehuda Russack
R' Simcha Levi

PASSAIC

Rabbi Yaakov Pascal

PHILADELPHIA

Philadelphia Community Kollel
Rabbi Yosef Prupas
Rabbi Yaakov Baum

QUEENS

Cong. Ohr Bechor Halevi
Rabbi Chaim Schwartz

ST. LOUIS

St. Louis Chabura
Reb Yaakov Klein

STATEN ISLAND

Kehillas Niles
Rabbi Dovid Waldman

TORONTO

Ateres Mordechai, Thornhill Kollel
Rabbi Yosef Rothbart

WATERBURY

Yeshiva Ateres Shmuel
Rabbi Bernstein

WEST HEMPSTEAD

Eitz Chayim of Dogwood Park
Rabbi Dov Greer

Young Israel of W. Hempstead
Reb David Felt
Reb Aaron Gershonowitz

WOODMERE

Aish Kodesh
Rabbi Yoni Levin

Kehillas Bnai Hayeshivos
Rabbi Shmuel Witkin

Yeshiva Gedola Five Towns
Rabbi Ami Glassberg

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

732.232.1412

888.485.VAAD(8223) #302

yorucha@baishavaad.org

baishavaad.org/yorucha

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

- 📞 888.485.VAAD(8223) #303
- ✉️ yorucha@baishavaad.org
- ➡️ baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.